

---

**De Gemeentetoets**



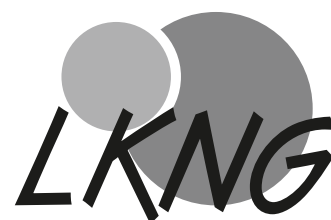
# De Gemeentetoets

Verslag en verantwoording van de ontwikkeling van  
een vragenlijst ter beoordeling van de mogelijkheden  
voor deelname aan het lokale leven door mensen met een handicap

---

Martin Schuurman

Mariëlle Cuijpers



Deze publicatie is gemaakt door het Landelijk KennisNetwerk Gehandicaptenzorg (LKNG). Het LKNG bundelt bestaande (wetenschappelijke) kennis en verspreidt deze ten behoeve van mensen met een handicap en hun ondersteuners.

© 2006 Landelijk KennisNetwerk Gehandicaptenzorg (LKNG) / Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW), Utrecht

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

Dit product is mede tot stand gekomen met steun van de Taskforce Handicap en Samenleving.

**Auteurs**

M. Schuurman en M. Cuijpers

ISBN 90-5957-360-9

Juni 2006

LKNG / NIZW

Postbus 19152

3501 DD Utrecht

e-mail [info@lkng.nl](mailto:info@lkng.nl)

website [www.lkng.nl](http://www.lkng.nl)

# Inhoud

## **1. Inleiding 7**

- 1.1 Aanleiding voor een werkplaats over community care 7
- 1.2 Doelen en doelgroep van de werkplaats 8
- 1.3 Uitvoering van de werkplaats 9
- 1.4 Inhoud van dit rapport 10

## **2. De ontwikkeling van het instrument 11**

- 2.1 Uitgangspunten voor het instrument 11
- 2.2 De eerste stap: bepaling van inhoudelijke domeinen 11
- 2.3 De tweede stap: van domeinen naar items 13
- 2.4 De derde stap: van items naar vragen 14

## **3. De pretest van het instrument 17**

- 3.1 Opzet en uitvoering van de pretest 17
- 3.2 Uitkomsten van de pretest 18
- 3.3 De eindversie van het instrument 19

## **4. De toepassing en implementatie van het instrument 21**

- 4.1 Toepassing van het instrument in de praktijk 21
- 4.2 Beheer en onderhoud van het instrument 22

## **Bijlagen**

- 1. Overzicht van bij de werkplaats betrokken personen 25
- 2. Bronnen en literatuur 27
- 3. Overzicht van de domeinen van de kernbronnen 31
- 4. Overzicht van de items uit kernbronnen, naar domein en onderwerp 33
- 5. Het uiteindelijke instrument (vragenlijst 'De Gemeentetoets') 45
- 6. Flyer over 'De Gemeentetoets' 73



# 1. Inleiding

---

## 1.1 Aanleiding voor een werkplaats over community care

Community care ontwikkelt zich in ons land steeds verder. Nadrukkelijker dan voorheen wordt, mede door de komst van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de gemeente een belangrijke deelnemer in de totstandkoming en de voortgang van community care. Onder het regime van de Wmo worden de gemeentelijke taken op het terrein van zorg flink uitgebreid. Voor huidige taken op de terreinen wonen, vervoer en welzijn geldt dat deze in de structuur van de Wmo worden ondergebracht. Gemeenten worden ondermeer verplicht tot het opstellen van een gemeentelijk vierjarenplan, het vaststellen van regelgeving (de gemeentelijke verordening) en het afleggen van verantwoording over het gevoerde beleid.

Eén en ander heeft consequenties voor de zichtbaarheid en positie van mensen met een handicap (ouderen, mensen met psychische problemen, mensen met een verstandelijke of lichamelijke handicap). De belangenbehartiging wordt strategisch veel complexer en er worden ook andere zaken van belangengroepen gevraagd (Boersma, 2005; De Graaf, 2005).

Vooruitlopend op de feitelijke komst van de Wmo vindt in ons land al een groot aantal activiteiten plaats onder de noemer van 'implementatie'. Veel van deze activiteiten zijn gericht op de gemeenten, op de uitwerking van diens taken en de ontwikkeling van instrumenten voor de uitvoering daarvan. Zie de 'implementatiebrief' van het ministerie van VWS (VWS, 2005).

Ook aan de kant van de zorgvragers worden tal van instrumenten ontwikkeld. Een verkenning van de activiteiten op dat gebied leert echter dat de instrumentontwikkeling hier meer gericht is op het proces van belangenbehartiging ('hoe' doen we dat) dan op de inhoud ('om welke thema's gaat het'). Bijvoorbeeld: in het kader van de Wmo maakt het LOREP (de koepel van RPCP's) samen met andere cliëntenorganisaties een gereedschapskist. Het gereedschap zal vooral gericht zijn op processen die cliëntenorganisaties lokaal moeten gaan doormaken. Het gaat dan om praktische, procesmatige ondersteuning, om coaching op de werkplek. Eenzelfde invalshoek wordt gehanteerd bij de projecten die thans vanuit het programma VCP (Versterking CliëntenPositie, gecoördineerd door CG-Raad en FvO) worden uitgevoerd.

Ook in genoemde brief van het ministerie van VWS (2005) wordt, waar het door de rijksoverheid te ontwikkelen instrumenten voor cliënten betreft, de algemene, procesmatige invalshoek gekozen (handreikingen 'Burgerparticipatie' en 'Hoe beïnvloed ik mijn gemeente?').

Gezien de zojuist geschetste bewegingen en activiteiten met betrekking tot de implementatie van community care in ons land, is het van belang dat de groep mensen met een handicap, vanuit hun specifieke achtergrond en wensen, in staat is om zich een stevige positie op lokaal niveau te kunnen verwerven. Het is nodig om bij gemeenten een cultuur te kweken, een voedingsbodem te laten ontstaan, van aandacht voor deze groep.

Dit kan op verschillende manieren. Algemeen gesproken, kan bij de inbreng van een groep burgers in de nieuwe situatie van gemeentelijke verantwoordelijkheden onderscheid worden gemaakt tussen drie gebieden:

- Zichtbaarheid, dat wil zeggen het zichzelf op lokaal niveau in beeld brengen. Het gaat hier om het op een systematische manier aan de gemeente laten zien wie je bent. In het geval van mensen met een handicap kun je denken aan het geven van (a) basisinformatie, bijvoorbeeld over aantallen gehandicapten, hun leefsituatie, aard handicaps, en dergelijke, (b) wensen en behoeften aan participatie in het lokale leven en de ondersteuning die hiervoor nodig is, (c) knelpunten die in de ondersteuning binnen de woonplaats worden ervaren.
- Beïnvloeding, waaronder wordt verstaan het geven van voeding en advies aan de gemeentelijke beleidsvoerders (in termen van de Wmo: over de gemeentelijke verordening, het gemeentelijke plan, en dergelijke). In feite gaat het hier om cliëntenparticipatie.
- Beoordeling van het gevoerde beleid. Hoezeer komt het gemeentelijke beleid tegemoet aan de wensen en behoeften die in de groep leven?

Deze drie gebieden beïnvloeden elkaar, zij zijn op een dynamische manier met elkaar verbonden. In feite kunnen zij in hun gezamenlijkheid een spiraalbeweging tot stand brengen: de zichtbaarheid van de groep → levert invloed op naar de lokale bestuurders → geeft handvatten om het beleid van de bestuurders te evalueren en de resultaten daarvan te verspreiden → levert zichtbaarheid op van de groep → etcetera.

Binnen het LKNG (Landelijk KennisNetwerk Gehandicaptenzorg) deed de mogelijkheid zich voor om op één van de drie gebieden een instrument te ontwikkelen dat de groep burgers met een handicap op dat gebied kan ondersteunen. Gekozen is voor het derde gebied, dat van de beoordeling van het gevoerde beleid. Reden hiervoor is dat op dit gebied het minste instrumentarium beschikbaar is.

---

## 1.2 Doelen en doelgroep van de werkplaats

Doel van de werkplaats was *het ontwikkelen van een instrument om de eigen gemeente te beoordelen in de mogelijkheden en belemmeringen voor deelname aan het lokale leven door mensen met een handicap.*

Het instrument diende te bestaan uit vragen die door mensen met een handicap zelf, al dan niet met ondersteuning, kunnen worden beantwoord. Meer specifiek is de doelgroep het 'klaverblad' van groepen mensen met een handicap:

- mensen met een lichamelijke en/of zintuiglijke handicap en chronisch zieken;
- mensen met verstandelijke handicap;
- mensen met psychische problemen;
- ouderen.

Van meet af aan werd voor ogen gehouden dat er ook andere gebruiksmogelijkheden zijn voor een dergelijk instrument. Zo zou het ook moeten kunnen dienen als checklist voor beleidsvoerders ter voorbereiding of evaluatie van het eigen beleid.

Met de resultaten van de toepassing van het instrument kan aan de gemeente positieve of negatieve feedback worden gegeven. Hierdoor kan tevens de spiraalbeweging van zichtbaarheid, beïnvloeding en beoordeling (zie de vorige paragraaf) tot stand worden gebracht en/of versterkt.



Belangrijk is dat het door ons beoogde product op het lokale en regionale niveau processen in gang zet. De output van het instrument zal de zichtbaarheid van mensen met een handicap vergroten en aanknopingspunten bieden voor beleidsbeïnvloeding. Het instrument diende dus concrete, toetsbare formuleringen te bevatten zodat met de resultaten daarvan – de gezamenlijke beoordeling van burgers met een handicap – naar de gemeente gegaan kan worden. Ook het regionale niveau is hierbij van toepassing, aangezien gemeenten ook beleidsterreinen bovenlokaal hebben ingericht. Vanwege de betekenis van het instrument in het tot stand brengen van genoemde beweging, werd het belangrijk gevonden om zowel bij de organisatie van de afname van het instrument als bij het oppakken van de resultaten lokale platforms een sleutelrol te laten vervullen (hierop komen we later in dit rapport terug).

---

### 1.3 Uitvoering van de werkplaats

Het product van de werkplaats diende een instrument te zijn in de vorm van een laagdrempelige vragenlijst over de mogelijkheden en belemmeringen voor deelname aan het lokale leven door mensen met een handicap. Van het begin af aan stond voor ogen dat het instrument digitaal beschikbaar zou moeten worden gesteld.

In de ontwikkeling van het instrument werden de volgende fasen onderscheiden:

1. Ontwikkelen van de uitgangspunten en criteria waaraan de inhoud van het instrument moet voldoen en het ontwikkelen van die inhoud, dat wil zeggen het beschrijven van het tastbare product in schriftelijke vorm.
2. Uitvoeren van een bescheiden pretest.
3. Maken van een plan voor implementatie, dat wil zeggen het beantwoorden van vragen naar: de uiteindelijke vorm van het product, hoe en door wie het instrument wordt uitgegeven en verspreid, door wie het instrument wordt beheerd en onderhouden (verwerking, analyse en verspreiding van de resultaten) en bij wie het eigendomsrecht van het instrument berust.
4. Zoeken van financiering voor de implementatie.
5. De implementatie zelf, dat wil zeggen de feitelijke productie van de cd-rom, dvd en/of te downloaden formulier, de verspreiding en marketing en het regelen van beheer en onderhoud.

Afgesproken werd dat in de werkplaats de eerste drie fasen daadwerkelijk zouden worden uitgevoerd en voor de vierde en vijfde fase aanbevelingen zouden worden gedaan.

De werkplaats liep van juni 2005 tot april 2006. Zij werd uitgevoerd door een kernteam van vier personen en werd begeleid door een klankbordgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van CG-Raad, FvO, LFB 'Onderling Sterk', MEE Nederland, VGN, Taskforce Handicap en Samenleving en een zorginstelling. Een volledig overzicht van de deelnemers aan kernteam en klankbordgroep is gegeven in bijlage 1.

De Taskforce Handicap en Samenleving gaf, naast deelname aan de klankbordgroep, ook nog op andere wijzen ondersteuning aan de werkplaats. In de eerste plaats maakte zij het door een financiële bijdrage mogelijk dat noodzakelijke extra werkzaamheden konden worden uitgevoerd. In de tweede plaats zorgde zij er voor dat de voorlopige versie van het instrument tijdens de opening van de Support Beurs in april 2006 kon worden uitgereikt aan de minister van Binnenlandse zaken, de heer Remkes.

---

#### 1.4 Inhoud van dit rapport

In dit rapport wordt verslag gedaan en verantwoording afgelegd van de ontwikkeling van het instrument. Dit gebeurt in drie stappen. Eerst (hoofdstuk 2) beschrijven we de fase waarin het instrument, vanuit tal van bestaande bronnen, werd geconstrueerd. Het concept dat hiermee ontstond, doorliep een fase van pretest. Hierover wordt vervolgens verslag gedaan (hoofdstuk 3). We eindigen het rapport met het geven van aanwijzingen voor de toepassing, de implementatie en het onderhoud van het instrument (hoofdstuk 4).

## 2. De ontwikkeling van het instrument

---

### 2.1 Uitgangspunten voor het instrument

Voor de ontwikkeling van het instrument golden de volgende uitgangspunten:

1. Inhoudelijk zal het instrument zoveel mogelijk aspecten bevatten die te maken hebben met deelname aan het lokale leven door mensen met een handicap. Met anderen woorden, het instrument moet zo volledig mogelijk zijn.
2. Het instrument zal bestaan uit heel concrete vragen over de mogelijkheden, c.q. belemmeringen, om binnen de gemeente aan het dagelijkse leven te kunnen deelnemen. Met andere woorden, de vragen dienen direct aan te sluiten op de ervaring van de gehandicapte burger en situaties te bevatten die voor de betreffende persoon toetsbaar zijn.
3. Het instrument zal zodanig worden opgezet dat het voor elk van de groepen van mensen met een handicap (mensen met een lichamelijke en/of zintuiglijke handicap en chronisch zieken; mensen met verstandelijke handicap; mensen met psychische problemen; ouderen) relevante vragen bevat en ook toegankelijk is. Eventueel kan dat betekenen dat elke groep zijn eigen route door het instrument zal moeten kunnen volgen.
4. De bruikbaarheid van het instrument zal optimaal worden gemaakt door eenvoudig taalgebruik. Als standaard geldt de leesbaarheid en begrijpelijkheid voor mensen met een lichte verstandelijke beperking. Er wordt van uitgegaan dat voor specifieke groepen (zoals ouderen, mensen met een visuele handicap) bij de invulling van de vragenlijst intermediairs en ondersteuners beschikbaar zijn. Ook is het instrument geschikt om door familielid of verzorger ingevuld te worden, bijvoorbeeld in het geval van kinderen met een handicap.
5. Het instrument zal niet uitsluitend betrekking hoeven te hebben op zaken waarop de gemeente kan worden aangesproken. Op een aantal terreinen dat van belang is voor de toegankelijkheid voor mensen met een handicap, heeft de gemeente geen uitvoerende bevoegdheden (zie bijvoorbeeld het bijzonder onderwijs). In die zin gaat het dus meer om de woonplaats dan om de gemeente als bestuurlijke eenheid. Wel is het zo dat in die gevallen waarin de gemeente geen uitvoerende bevoegdheden heeft, zij niet zonder verantwoordelijkheden is. Vanuit haar overkoepelende en regisserende verantwoordelijkheid dient zij sturend te zijn (naar bijvoorbeeld schoolbesturen). Zie in dit verband ook het advies van de RVZ over de Wmo, waarin gemeenten verantwoordelijk worden gesteld voor de compensatie van wat er voor burgers met beperkingen niet beschikbaar is (RVZ, 2003).

---

### 2.2 De eerste stap: bepaling van inhoudelijke domeinen

De eerste stap in de ontwikkeling van het instrument was het bepalen van de systematiek waarmee inhoudelijke onderwerpen op het terrein van toegankelijkheid van het lokale leven konden worden opgespoord. Mogelijke indelingen waren die naar levensfasen, leefdomeinen, et cetera. Gekozen is voor een indeling in leefdomeinen omdat die indeling het meest aansluit bij de beleidsvoering op lokaal niveau.

Gezocht werd naar bestaande bronnen (documenten) waarin een indeling in leefdomeinen wordt gegeven. In het bijzonder werd gezocht naar bronnen die vanuit een meer fundamentele invalshoek, en heel systematisch, aspecten van participatie in beeld brengen.

In de literatuurstudie die hiervoor werd uitgevoerd, kwamen drie bronnen bovendrijven die indelingen in domeinen bevatten die voor ons instrument goed te gebruiken waren. Zij vormden de kernbronnen van ons instrument. Het zijn (zie ook bijlage 2):

- Agenda 22, dat een reeks van aanwijzingen voor gemeenten bevat, gebaseerd op de 22 Standaardregels voor gelijke kansen voor mensen met een handicap van de Verenigde Naties. Dit document laat zien hoe gemeenten de VN standaardregels kunnen toepassen in gemeentelijk beleid voor mensen met een functiebeperking. Het bevat 22 domeinen; op elk domein is er een centrale regel geformuleerd, die vervolgens is uitgewerkt in subregels.
- Handreikingen die het Programma VCP (Versterking CliëntenPositie) van FvO en CG-Raad uitbracht voor de gemeenteraadsverkiezingen 2006. Het is een checklist voor lokale belangenbehartigers. Het document bevat ‘aandachtspunten voor lokaal beleid’ op 12 domeinen.
- De internationale classificatie ICF (International Classification of Functioning, Disability and Health). Van de ICF is in 2002 een Nederlandse vertaling uitgebracht. In het bijzonder zijn de volgende drie hoofdstukken van belang: Maatschappelijk, sociaal en burgerlijk leven (hoofdstuk 9 van onderdeel ‘Activiteiten en participatie’), Attitudes (hoofdstuk 4 van onderdeel ‘Externe factoren’) en Diensten, systemen en beleid (hoofdstuk 5 van onderdeel ‘Externe factoren’).

In bijlage 3 is een overzicht gegeven van de domeinen van elk van deze kernbronnen.

De drie reeksen van domeinen zijn wisselend van aard. Uiteraard is er een flinke onderlinge overlap. Het meest geschikte uitgangspunt voor de bepaling van de domeinen van ons instrument vonden we de domeinen van de tweede bron (handreikingen Programma VCP). De daar genoemde reeks domeinen:

- is gelijkmatig qua abstractieniveau (alleen het laatste domein is van een wat andere orde dan de overige);
- heeft als zodanig een goed abstractieniveau (duidelijke domeintitels, stuk voor stuk heldere paraplus);
- is dicht bij de gemeentelijke gang van zaken geformuleerd.

We kozen dus voor de 12 domeinen van deze bron en brachten die terug tot een aantal van 10, te weten: wonen; werk en inkomen; toegankelijkheid; vervoer; verkeer; verstrekking voorzieningen; gezondheidszorg; vrijetijdsbesteding, cultuur en religie; onderwijs; informatievoorziening, advies en cliëntenondersteuning.

In tabel 1 zijn de 10 domeinen op een rij gezet en zijn per domein de nummers van de overeenkomstige domeinen van de andere bronnen vermeld.

**Tabel 1: Overzicht van de correspondentie tussen de domeinen van de kernbronnen en de domeinen van het instrument \***

Domeinen instrument	Domeinen kernbron (1) - Agenda 22	Domeinen kernbron (2) - VCP stuk	Domeinen kernbron (3) - ICF
1. Wonen		01	09, 13, 14, 15, 25
2. Werk en inkomen	07, 08	02, 03	09, 24, 28
3. Toegankelijkheid	05	04	
4. Vervoer		05	09, 18
5. Verkeer		06	18
6. Verstrekking voorzieningen	04, 16	07	09
7. Gezondheidszorg	02	08	06, 08, 19, 26
8. Vrijtijdsbesteding, cultuur en religie	10, 11, 12	09	01, 02, 03, 06, 07, 09
9. Onderwijs	06	10	09, 27
10. Informatievoorziening, advies en cliëntenondersteuning	01, 13	11	09, 17, 22

\* De nummers in de cellen van de tabel verwijzen naar het overzicht in bijlage 3

### 2.3 De tweede stap: van domeinen naar items

De volgende stap was het vullen van de 10 domeinen met inhoudelijke items. Deze items werden in de eerste plaats uiteraard geleverd door de kernbronnen. In elk van de 10 domeinen lieten we de items die behoorden tot de corresponderende domeinen van de drie kernbronnen (zie tabel 1) instromen. Maar dat vonden we niet genoeg. Tal van aanvullende bronnen – bestaande instrumenten op het gebied van participatie in de samenleving van mensen met beperkingen – werden geraadpleegd om eventuele items bloot te leggen die niet door dit drietal bronnen werden geleverd. Het betrof de volgende aanvullende bronnen (zie ook bijlage 2):

- een publicatie met handreikingen voor gemeenten in verband met community care in de regio Gooi en Vechtstreek;
- de SIS (Schaal van Intensiteit van Ondersteuningsbehoeften), die thans vertaald wordt in het Nederlands;
- een instrument ter beoordeling van de invloed van de Omgeving op Participatie (O&P), ontwikkeld door het IRv;

- Life Habits, een vragenlijst voor het in kaart brengen van de participatiemogelijkheden van een persoon, vertaald en uitgegeven door het IRv;
- de vragenlijst in verband met de Participatie Monitor van het NIVEL;
- de Kwaliteitsmeter Leerlingenvervoer, een instrument om de (on)tevredenheid van ouders van leerlingen en van scholen over het leerlingenvervoer te meten, uitgegeven door de CG-Raad;
- Nieuwengein Ouderenproof, een lijst met aanbevelingen naar aanleiding van onderzoek naar voorzieningen, met als insteek participatie, door de gemeente Nieuwegein;
- het instrument 'Zeg het ons!', in het bijzonder zoals gebruikt in een onderzoek in Zwolle. Het betreft vragenlijsten die door mensen met een verstandelijke beperking zelf worden uitgezet, gebaseerd op de domeinen van kwaliteit van leven van Schallock;
- de resultaten van het Participatie Project van de provincie Gelderland;
- de informatieset Toegankelijkheid van Gebouwen van het Landelijk Bureau Toegankelijkheid.

Het resultaat was dat elk van de 10 domeinen nu volop gevuld was met items die tot dat domein behoorden. Vanwege de overzichtelijkheid werden de items binnen elk domein gesorteerd op onderwerp. Hiermee ontstond dus een tussenniveau, gelegen tussen domeinen en items. Behalve dat dit de overzichtelijkheid diende, bevorderde dit ook de kwaliteit van het bouwwerk als geheel. Immers, door onderwerpen dwars door de domeinen heen te bekijken, ontstond inzicht in eventuele hiaten die vervolgens konden worden opgevuld. Bijvoorbeeld: in een aantal domeinen bleek het onderwerp 'informatie en voorlichting' standaard voor te komen. Door vanuit dit onderwerp ook naar de overige domeinen te kijken, konden ook daar items met betrekking tot 'informatie en voorlichting' – als dat inhoudelijk aan de orde was tenminste – worden toegevoegd.

Het overzicht van items naar onderwerpen en domeinen dat nu was ontstaan, is in bijlage 4 opgenomen.

---

#### 2.4 De derde stap: van items naar vragen

De derde en laatste stap betrof de omzetting van de items naar concrete vragen. Aan deze omzetting werden de volgende eisen gesteld:

- De vragen moeten direct gerelateerd zijn aan de items en tegelijkertijd zo geformuleerd zijn dat het object (datgene waar het in de vraag om gaat) direct aansluit op de ervaring van de burger. De vraag moet voor de persoon met een handicap toetsbaar zijn.
- De vragen dienen helder te zijn en inhoudelijk valide; dat wil zeggen 'ze meten wat ze geacht worden te meten', ze zijn voor de invuller voor één interpretatie vatbaar. Ook de antwoorden moeten eenduidig geïnterpreteerd kunnen worden.
- De wijze van bevraging moet neutraal zijn. De vragen mogen geen impliciete oordelen bevatten.
- De vragenlijst moet niet al te lang zijn.

Opvallend was dat we bij deze stap niet zoveel meer hadden aan onze kernbronnen. Deze laatste stopten op het niveau van de items. De vertaling naar de praktijk moesten we dus zelf maken. Opnieuw doorliepen we in deze fase de aanvullende bronnen die, op afzonderlijke domeinen of items, of vanuit specifieke invalshoeken, suggesties konden geven voor concrete vragen.

Als resultaat ontstond het eerste volledige concept van de vragenlijst, dat werd voorgelegd aan een aantal buitenstaanders (zie volgend hoofdstuk).

Een drietal kwesties kwamen we in deze derde stap tegen. De behandeling daarvan schoven we door tot na de pretest omdat we wilden weten hoe de deelnemers aan die pretest op deze kwesties zouden reageren. Het betrof de volgende zaken.

1. Er bleek op het niveau van de vragen overlap te zijn tussen domeinen. Vragen konden veelal in meer dan één domein worden geplaatst. Voorbeelden zijn:
  - De mogelijkheid voor mensen met een beperking om een plaatselijke computercursus te volgen (domein onderwijs of vrijetijdsbesteding?).
  - Dat mensen met een beperking goed geïnformeerd zijn over mogelijkheden tot sportbeoefening (domein vrijetijdsbesteding of informatievoorzieningen, advies en cliëntenondersteuning?).
  - Dat een rolstoelhouder zonder probleem de bioscoop in kan (domein vrijetijdsbesteding of toegankelijkheid?).
2. We stuitten op de kwestie van de wijze van beantwoording. Gebruiken we open vragen en/of meerkeuzevragen? Bieden we de mogelijkheid voor allerlei toelichting op de vragen (van onze kant)? Bieden we de mogelijkheid voor allerlei toelichting op het antwoord ('verhalen') door de invuller?
3. Er was de kwestie van de gedetailleerdheid van de vragen. We wilden niet al te gedetailleerd zijn, dat suggereert immers een volledigheid die je nooit kan bereiken. Waar stoppen we dan wel? Bijvoorbeeld: vraag je naar de toegankelijkheid van lokale sportverenigingen in het algemeen, per soort van sport, per afzonderlijke vereniging?

Het resultaat was een concept instrument dat bestond uit een vragenlijst met meerkeuzevragen en enkele open vragen, verdeeld over 10 inhoudelijke domeinen.





### 3. De pretest van het instrument

#### 3.1 Opzet en uitvoering van de pretest

Het concept instrument is in een pretest voorgelegd aan een aantal personen. Daaraan voorafgaand waren delen van het instrument overigens al enkele malen besproken en becommentarieerd in de kleinere kring van kerngroep en klankbordgroep.

Aan de pretest werd deelgenomen door in totaal 11 personen. In tabel 2 is een overzicht van de deelnemers gegeven. De deelnemers kregen, per post of per e-mail, drie zaken toegestuurd: (a) concept vragenlijst, voorzien van een korte inleiding, (b) formulier met instructies en nog enkele vragen over de lijst als geheel, (c) begeleidende brief.

Vanuit de sector GGZ hebben helaas geen mensen aan de pretest kunnen deelnemen. Contact werd gelegd met de belangenorganisatie LPR. Deze zou, via een andere organisatie, voor deelnemers zorgen, maar dat gebeurde niet op een termijn waarop deelname daadwerkelijk mogelijk bleek.

**Tabel 2: Overzicht van deelnemers aan pretest, naar achtergrondgegevens**

Geslacht	Leeftijdcategorie	Woongemeente	Werkgemeente	Handicap/beperking	Aanvullende informatie
Man	51-70	Huizen	Baarn	Verstandelijke beperking	Steunpunt 'Onderling Sterk'. Lid klankbordgroep LKNG-werkplaats
Man	51-70	Roosendaal	---	Visuele beperking	Actief lid van NVBS (Nederlandse Vereniging van Blinden en Slechtzienden)
Vrouw	51-70	Nieuwegein	Utrecht	---	Solgu. Ouder van persoon met lichamelijke handicap
Vrouw	31-50	Huissen	Arnhem en Nijmegen	Lichamelijke handicap (auditieve beperking)	Werkzaam bij Kalorama (zorginstelling met centrum voor doofblinde mensen)
Vrouw	21-30	Eindhoven	---	Lichamelijke handicap (in rolstoel)	Student bestuurskunde, Den Bosch
Man	21-30	Leerdam	Gorinchem	Meervoudige beperking, waaronder verstandelijke	Bestuurslid van 'Onderling Sterk Gorinchem'
Man	21-30	Gorinchem	---	Verstandelijke beperking	Bestuurslid van 'Onderling Sterk Gorinchem'
Vrouw	31-50	Gorinchem	Gorinchem	Verstandelijke beperking	Bestuurslid van 'Onderling Sterk Gorinchem'
Man	31-50	Leerdam	Gelder-malsen	Verstandelijke beperking	Bestuurslid van 'Onderling Sterk Gorinchem'
Man	< 10	Dordrecht	---	Verstandelijke beperking (DS)	Vragenlijst ingevuld door vader
Man	Onbekend	Onbekend	Utrecht	---	Ambtenaar gemeente Utrecht

Voor wie dat wilde, was tijdens het invullen van de vragenlijst ondersteuning beschikbaar. In het bijzonder gold dit voor de vijf deelnemers van 'Onderling Sterk' in Gorinchem, voor wie de coach de rol van ondersteuner op zich nam.

De deelnemers kregen de instructie mee om de lijst voor hun eigen situatie en woonplaats in te vullen. Gevraagd werd om per vraag op een aantal zaken speciaal te letten, namelijk:

- of de vraag begrijpelijk was;
- of de vraag voldoende aansloot op de eigen ervaring;
- of men antwoordmogelijkheden miste.

Per domein werd gevraagd om na te gaan:

- of er vragen ontbraken over zaken die men belangrijk vond als het gaat om deelname aan het leven in de eigen woonplaats;
- of er overbodige vragen instonden.

Men werd uitgenodigd om, bij afzonderlijke vragen of voor een heel gebied, ook nog allerlei andere opmerkingen maken te maken. Over wat men opviel, goed vond of juist niet, et cetera.

Tenslotte werd gevraagd om, na de hele lijst te hebben doorgenomen, nog enkele algemene uitspraken en vragen te beantwoorden. Deze hadden betrekking op de inleiding van de vragenlijst (helderheid, lengte, begrijpelijkheid), de vragenlijst als geheel (lengte, volgorde domeinen) en de tijd die aan het doornemen van de lijst was besteed.

---

### 3.2 Uitkomsten van de pretest

Over de vragenlijst zijn door de deelnemers veel opmerkingen gemaakt. De belangrijkste zijn:

- De opmerking dat er voor iedere invuller veel vragen zijn die niet op hem/haar van toepassing zijn. De suggestie die door diverse personen als gevolg daarvan werd gemaakt, was om steeds aan het begin van een domein of deel van een domein te vragen of iets op iemand van toepassing is en als dat niet het geval is, iemand direct naar het volgende deel door te sturen. Met andere woorden: de doorgeleiding kan scherper en gebruikersvriendelijker.
- De opmerking dat de opzet per domein strakker kan: dus eerst naar de feitelijke situatie vragen en daarna naar de ervaringen en oordelen over de gemeente.
- De suggestie om de domeinen verkeer en vervoer samen te voegen.
- Suggesties over verplaatsing van onderdelen. Bijvoorbeeld: stukje over aanpassingen in je woonhuis verplaatsen van het domein 'wonen' naar het domein 'voorzieningen' (dat dan 'aanpassingen en voorzieningen' zou kunnen heten).
- Zeer veel kleinere opmerkingen en suggesties over verdere stroomlijning, eenvoudiger woordgebruik en het weglaten of toevoegen van vragen.

Wat betreft de antwoorden op de vragen over de lijst als zodanig, zie tabel 3. Uit de uitkomsten blijkt dat de inleiding helder, begrijpelijk en goed van lengte wordt gevonden, men over de volgorde van de domeinen tevreden is, de lijst als geheel door drie van de tien deelnemers te lang wordt gevonden en de tijd die men voor het invullen nodig heeft uiteenloopt van 25 tot 180 minuten.

**Tabel 3: Uitkomsten van de algemene vragen over de vragenlijst**

Vraag	N	Antwoorden
De inleiding van de vragenlijst is helder	9	Ja 9; Nee 0
Inleiding van de vragenlijst is goed van lengte	9	Ja 8; Nee 1
Inleiding van de vragenlijst is begrijpelijk	9	Ja 8; Nee 1
Ik vind de lengte van de vragenlijst	10	Te lang 3; Goed zo 7; Te kort 0
Ik vind de volgorde van de gebieden	9	Goed zo 9; Andere volgorde logischer 0
Tijd voor invullen (in minuten)	8	60; 70; 180; 60; 180; 30; 30; 25

### 3.3 De eindversie van het instrument

Op basis van de opmerkingen van de deelnemers aan de pretest en nog enkele laatste eigen waarnemingen over de lijst, is het concept vragenlijst grondig herzien. De belangrijkste wijzigingen waren:

- De lijst als geheel werd veel strakker gemaakt. Doorgevoerd is dat, aan het begin van een domein of onderdeel daarvan, inderdaad steeds begonnen wordt met vragen naar de feitelijke situatie en men aan de hand van de antwoorden verder wordt geleid. De gebruikersvriendelijkheid is hierdoor vermoedelijk flink toegenomen.
- Op sommige momenten – daar waar er een hele reeks van objecten was waarnaar gevraagd moest worden – zijn tabellen geïntroduceerd. Bijvoorbeeld bij de toegankelijkheid van gebouwen, voorzieningen of vervoer. Een dergelijke tabel oogt misschien niet zo vriendelijk maar geeft wel de mogelijkheid om in één keer veel informatie te verzamelen.
- Veel stukje zijn door de reorganisatie als gevolg van de uitkomsten van de pretest naar andere plaatsen (domeinen) verhuisd. Bijvoorbeeld: vragen naar inkomen zijn van de lijst met ‘achtergrondgegevens’ verschoven naar het domein ‘werk en inkomen’. Diverse vragen uit het domein ‘informatievoorziening, advies en cliëntenondersteuning’ bleken beter te passen in het domein ‘toegankelijkheid’ zodat het domein ‘informatievoorziening, advies en cliëntenondersteuning’ geschrapt kon worden. De domeinen ‘verkeer’ en ‘vervoer’ zijn samengevoegd, wat een overzichtelijk nieuw domein heeft opgeleverd. Het totaal aantal domeinen werd dus van 10 teruggebracht naar 8.
- Consequent zijn in vrijwel alle domeinen vragen over ervaring met ingediende klachten opgenomen.

De aldus ontstane lijst is als bijlage 5 opgenomen. De lijst kreeg de naam 'Gemeentetoets'. Het deel van de lijst dat behoort tot domein 5 (voorzieningen en aanpassingen) is tijdens de Support Beurs van 19-22 april 2006 in een elektronische vorm als proef beschikbaar gesteld aan de bezoekers van de stand van het Programma VCP. Dat leverde nog een aantal aanvullende wijzigingen op. Deze zijn in de versie van bijlage 5 verwerkt.

Eind 2005 is, mede op verzoek van de Taskforce Handicap en Samenleving, een flyer over het instrument gemaakt. Met deze flyer kon de buitenwereld worden geïnformeerd over het komende instrument. De flyer werd de maanden daarna enkele malen herzien. De laatste flyer is als bijlage 6 in dit rapport opgenomen.

Ter afsluiting nog twee opmerkingen:

1. Mogelijk komen er de komende tijd toch nog deelnemers voor de pretest vanuit de GGZ. Hun aanwijzingen kunnen dan wellicht worden meegenomen na de eerste uitgebreidere pilots met de lijst (zie volgend hoofdstuk).
2. De nieuwe lijst is vooralsnog een cliëntenlijst, dus niet gericht op vertegenwoordigers. Een aparte versie voor vertegenwoordigers kan uit deze versie gemakkelijk worden afgeleid. Het verdiende aanbevelingen om hiermee te wachten totdat de digitale versie wordt gemaakt. Die maakt het mogelijk iemand in het begin er als vertegenwoordiger uit te halen en vervolgens automatisch in een redactioneel aangepast menu te plaatsen.

## 4. De toepassing en implementatie van het instrument

---

### 4.1 Toepassing van het instrument in de praktijk

In dit laatste hoofdstuk schenken we aandacht aan de toepassing en implementatie van het instrument. Omdat de feitelijke implementatie buiten het taakgebied van de werkplaats ligt, beperken we ons tot het uitzetten van lijnen en perspectieven. Verdere uitwerking zal plaatsvinden door de organisatie die de feitelijke implementatie en onderhoud op zich zal nemen, te weten het Programma VCP (zie volgende paragraaf).

Omdat het door ons ontwikkelde instrument op lokaal niveau zal worden toegepast, ligt het voor de hand om in de uitvoering een belangrijke rol weg te leggen voor lokale platforms van mensen met een handicap. Deze platforms zijn in de positie om zowel de dataverzameling onder de burgers met een handicap als het handelen naar aanleiding van de resultaten vorm te geven. Het is belangrijk dat zij hierbij landelijk worden ondersteund, via bijvoorbeeld een handleiding, de aanwezigheid van een helpdesk, en dergelijke (zie in dit verband ook de volgende paragraaf).

Argumenten voor de insteek van de lokale platforms is dat een dergelijke opzet goed aansluit bij de gedachte achter het instrument. Door vertegenwoordigende platforms de plek te laten zijn waar informatie bijeenkomt, creëer je een krachtig voertuig dat de resultaten kan brengen naar de plaatsen waar beleid en politiek wordt bedreven.

De regiefunctie van lokale platforms betekent overigens niet dat andere lokale en regionale organisaties en belangenbehartigers buiten spel zouden staan. Integendeel. Werkgroepen voor gehandicaptenbeleid, regionale Federaties van Ouderverenigingen, WVG-cliëntenraden, MEE-organisaties, RPCP'en, cliëntenraden en familieraden van zorginstellingen, etcetera, kunnen de resultaten van het instrument worden toegespeeld. Ook via hen kunnen de gemeentelijke bestuurders en ambtenaren worden benaderd en 'bewerkt'.

Concreet zal het instrument beschikbaar komen als een vragenlijst die hetzij online kan worden ingevuld, hetzij schriftelijk, nadat men het formulier heeft kunnen downloaden. Bij lokale toepassing van het instrument komt er een datastroom op gang. In de praktijk kan de procedure er als volgt uitzien: mensen uit doelgroep vullen de vragenlijst in → elektronische verzending vindt plaats naar een landelijk punt (eventueel ook per post opgestuurd) → landelijke verwerking van de gegevens vindt plaats → het lokale/regionale platform en eventuele andere actoren en organisaties ontvangen de verwerkte en geanalyseerde resultaten, op het niveau van gemeente en/of regio, terug en gebruiken die richting lokale overheid/organisaties.

Nog twee zaken zijn van belang:

- De resultaten kunnen, gebundeld op landelijk niveau, natuurlijk ook worden gebruikt door landelijke organisaties. Allereerst kan daarbij worden gedacht aan vertegenwoordigende organisaties en koepelorganisaties van mensen met een handicap. Daarnaast is het denkbaar dat ook andere actoren op landelijk niveau (ministeries, Vereniging van Nederlandse Gemeenten) de resultaten gebruiken.

- Het initiatief voor het toepassen van het instrument hoeft niet altijd bij het lokale platform of andere cliëntenorganisaties te liggen. Ook de gemeente kan zelf het initiatief nemen. Bijvoorbeeld: een gemeente wil met het oog op een te schrijven ‘beleidsnota participatie’ haar beleid van de afgelopen jaren geëvalueerd hebben. Het kan in dat geval het lokale platform vragen die evaluatie, met behulp van dit instrument, te organiseren. Het platform doet dit en levert de resultaten, met commentaar en aanbevelingen, aan de gemeente.

#### 4.2 Beheer en onderhoud van het instrument

Het landelijke beheer en het onderhoud van het instrument (verspreiding, marketing, verwerking en analyse van de data, terugkoppeling van resultaten naar het lokale niveau, bewaking van de kwaliteit van het instrument) wordt in handen gelegd van het Programma VCP van FvO en CG-Raad. De afgelopen maanden is gebleken dat deze organisatie het beheer en onderhoud van het instrument op zich zou willen nemen. Een dergelijke activiteit sluit aan bij het doel van het Programma VCP: opbouwen, versterken en verbreden van de lokale belangenbehartiging, waarbij de verbreding ook inhoudelijk moet worden opgevat, dus verbreding naar alle doelgroepen van mensen met een handicap.

Het VCP beschikt over een infrastructuur die voor deze activiteit geschikt is:

- Een databasesite, die op dit moment onzichtbaar is, niet meer wordt gebruikt. Deze site kan worden omgebouwd tot een site waarin de lokale data worden opgevangen en verwerkt.
- Een site voor alle lokale platforms; elk platform kan daarbinnen een eigen site krijgen.
- De site van het VCP zelf. Ook vanaf deze site kan een link worden gemaakt met de databasesite.

Het landelijke beheer bestaat uit een aantal activiteiten die in tabel 4 op een rij zijn gezet. Onderscheid is gemaakt tussen eenmalige activiteiten en activiteiten die een permanent karakter hebben.

**Tabel 4: Benodigde activiteiten met betrekking tot het landelijke beheer en onderhoud van het instrument**

Onderdeel	Activiteiten landelijk beheer	
	Eenmalig	Permanent
Management	Besluitvorming over: <ul style="list-style-type: none"> <li>• bevestiging landelijk beheer door VCP;</li> <li>• vaststellen van gebruiksrecht en eigendomsrecht;</li> <li>• autorisatie en/of aandeelhouderschap;</li> <li>• bepalen doelstelling omvang gebruikersgroep eerste jaar (bijv. 10% van belangengroepen);</li> <li>• opzetten adviesstructuur (klankbordgroep).</li> </ul>	Jaarlijkse evaluatie van het instrument en implementatie van verbeteringssuggesties  Secretariaat klankbordgroep

Technisch	<p>Realiseren van diverse technische voorzieningen:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• actualiseren, c.q. realiseren van een goed en duurzaam elektronisch platform;</li> <li>• technische vormgeving van het instrument;</li> <li>• plaatsen instrument op website(s);</li> <li>• inrichten van een toegespitst programma voor data-analyse;</li> <li>• verzorgen van training voor gebruik analyseprogramma;</li> <li>• adviseren belangenorganisaties over technische voorzieningen;</li> <li>• synchroniseren computersystemen VCP en belangenorganisaties.</li> </ul>	<p>Up- en downloaden van vragenlijsten.</p> <p>Onderhoud van het instrument:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Aanpassen aan inhoudelijke veranderingen.</li> <li>• Bewaken van kwaliteit.</li> </ul> <p>Beschikbaar stellen van het instrument aan gebruikers, inclusief uitleg gebruik.</p>
Administratief	<p>Up to date brengen van (elektronisch) adresbestand.</p>	<p>Up to date houden van (elektronisch) adresbestand.</p> <p>Databeheer en -analyse:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Coördineren van dataverzameling.</li> <li>• Verwerking en analyse van data (waaronder bundelen van verzamelde gegevens per woonplaats/regio).</li> </ul>
Inhoudelijk	<p>Maken van analyseschema.</p>	<p>Inhoudelijk verwerken van informatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Duiden van verzamelde gegevens.</li> <li>• Rapportages maken per woonplaats/regio en deze beschikbaar stellen aan belangenorganisaties.</li> <li>• Belangengroepen helpen met interpreteren van gegevens.</li> </ul> <p>Deelname aan overleg over vaststellen en verbeteren instrument.</p>
PR/Communicatie	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Opzetten van communicatiestructuur tussen landelijk beheer en lokale/regionale platforms.</li> <li>• Breed opgezette marketingactie/informeren belangengroepen over bestaan instrument.</li> <li>• Uitleg werkwijze instrument.</li> <li>• Schrijven van handreiking.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Informatie, voorlichting en uitleg instrument: op locatie, via training, via helpdesk.</li> <li>• Belangengroepen helpen de verzamelde gegevens te interpreteren.</li> <li>• Belangengroepen helpen dit instrument te laten gebruiken door achterban.</li> <li>• Adviseren van belangenorganisaties over verspreiden uitkomsten onderzoek.</li> </ul>

Het verdient aanbeveling de implementatie van het instrument stapsgewijs te laten plaatsvinden en de eerste periode (bijvoorbeeld de rest van 2006) te gebruiken als een pilotfase waarin vragen kunnen worden beantwoord over de juiste technische presentatie en de precieze invulling van de logistieke bewegingen tussen het landelijke en lokale niveau. Het is denkbaar dat in deze pilotfase slechts enkele gemeenten en lokale platforms bij de toepassing van het instrument worden betrokken.

Het landelijke beheer van het instrument zou omgeven kunnen worden door een klankbordgroep die het VCP ondersteunt en adviseert. In een dergelijke klankbordgroep zou zitting genomen kunnen worden door vertegenwoordigers van landelijke organisaties die elk voor zich in hun doelen en taakstelling verbindingen hebben met de doelen van dit instrument. Te denken valt aan organisaties als LOREP, MEE Nederland, GGZ Nederland, LKNG en gebruikersorganisaties als LFB 'Onderling Sterk' en de Federatie van Ouderverenigingen. Door aan de klankbordgroep deel te nemen, geven deze organisaties aan partner/aandeelhouder van het systeem rondom dit instrument te willen zijn.

Wat is er voor het landelijke beheer en onderhoud nodig aan personele en materiële middelen? In de werkplaats hebben we hiervan een schatting gemaakt. Deze schatting kan op dit moment niet meer dan globaal zijn; naarmate het instrument zijn technische voltooiing nadert en ook over mogelijke externe bestuurlijke en financiële betrokkenheid duidelijkheid bestaat (wellicht kan het instrument een formele positie krijgen binnen het geheel van de evaluaties, waartoe gemeenten in het kader van de Wmo verplicht zijn) zal de schatting kunnen worden gespecificeerd.

Op dit moment schatten we de omvang van de benodigde middelen als volgt in (zie tabel 5).

**Tabel 5: Schatting van de benodigde middelen voor het landelijke beheer en onderhoud van het instrument**

Onderdeel	Eenmalig		Permanent	
	Personeel	Materieel	Personeel	Materieel
Management	30 uur (voorbereiding besluitvorming)	Oprichtingskosten	P.M. (is deel van regulier management)	Kosten evaluatie, kosten stuurgroep
Technisch	60 uur	Computersysteem met (aangepaste) software	0,2 fte	Computersysteem met (aangepaste) software; registratie-kosten
Administratief	20 uur	Computersysteem	0,2 fte	Computersysteem
Inhoudelijk	20 uur	n.v.t.	0,1 fte	n.v.t.
Pr/communicatie	100 uur	Computersysteem en schriftelijk materiaal (brochures)	0,8 fte	Computersysteem en schriftelijk materiaal (brochures)



## **Bijlage 1**

### **Overzicht van bij de werkplaats betrokken personen**

---

#### **Kerngroep van de werkplaats 'Community care'**

Dr. M.I.M. Schuurman, Kalliope Consult  
C. van der Sloot, Programma VCP (in kerngroep vanaf december 2005)  
D. Klaassen, Programma VCP (in kerngroep tot december 2005)  
H.N.A. Post, RfvO Waardenland doet MEE  
Drs. M.D. Cuijpers, LKNG

---

#### **Leden van de klankbordgroep**

Drs. S.E. Bastijn, Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland  
Dr. J. van Loon, Stichting Arduin  
Mr. M. Alma, Taskforce Handicap en Samenleving  
A. Berkhout, LFB 'Onderling Sterk'  
T. Haasdijk, MEE Nederland  
A. ter Haar, Federatie van Ouderverenigingen



## Bijlage 2

### Bronnen en literatuur

---

#### Geraadpleegde kernbronnen

Agenda 22.

CG-Raad, Chronisch zieken en Gehandicapten Raad Nederland (2003) *Agenda 22. Beleidsontwikkeling voor mensen met een functiebeperking; instructies voor gemeenten*. Vertaling van het oorspronkelijke Zweedse document uit 2001 (Swedish Co-operative Body of Organisations of Disabled People). Utrecht: CG-Raad.

Handreikingen Programma VCP voor gemeenteraadsverkiezingen 2006.

VCP, Programma Versterking Cliënten Positie (2005). *Handreikingen Gemeenteraadsverkiezingen 2006*. Utrecht: CG-Raad/FvO.

Internationale classificatie ICF.

ICF, *Nederlandse vertaling van de 'International Classification of Functioning, Disability and Health', uitgebracht door de World Health Organization, Geneva, 2001*. Bohn Stafleu Van Loghum, 2002.

---

#### Overige geraadpleegde bronnen

Handreikingen voor gemeenten in verband met community care.

Schuurman, M.I.M. (2004). *Ondersteuning gewenst. Invulling van community care voor mensen met een verstandelijke beperking in de regio Gooi en Vechtstreek. Handreikingen voor gemeenten*. Nieuwegein: Kalliope Consult.

Schaal Intensiteit van Ondersteuningsbehoeften.

AAMR & NGBZ (2006). *Supports Intensity Scale (SIS)*. Utrecht: NGBZ. In druk

Instrument Beoordeling Omgeving en Participatie.

Post, M. & Verdonschot, M. (2003). *Instrument ter beoordeling van de invloed van de Omgeving op Participatie (O&P). Een instrument voor de beoordeling van omgevingsfactoren van invloed op participatie in de samenleving door mensen met een verstandelijke handicap*. Hoensbroek: IRv.

Life Habits.

Bernges, Eva, Bertrand, Monique en Patelski, Lotte (2004). *Life Habits. Uitvoering van leefgewoonten en dagelijkse activiteiten*. Vragenlijst en toelichting. Hoensbroek: IRv.

Vragenlijst Participatie Monitor.

NIVEL (2005). *Vragenlijst Participatie Monitor*. Intern document. Utrecht: NIVEL.

Kwaliteitsmeter Leerlingenvervoer.

CG-Raad (2005). *Instrument om de (on)tevredenheid van ouders van leerlingen en van scholen over het leerlingenvervoer te meten*. Cd-rom. Utrecht: CG-Raad.

Nieuwegein Ouderenproof.

Werkgroepen Ouderenproof Nieuwegein (2005). *Project Nieuwegein Ouderenproof?* Lijst met aanbevelingen naar aanleiding van onderzoek naar voorzieningen, met als insteek participatie. Nieuwegein: gemeente Nieuwegein.

Instrumenten 'Zeg het ons!'

Landelijke Federatie Belangenverenigingen Onderling Sterk (2005). *Zeg het Ons! Mensen met een verstandelijke beperking over de kwaliteit van hun bestaan. Verslag van het onderzoek onder burgers met een licht verstandelijke beperking in de gemeente Zwolle*. Utrecht: L.F.B.

Informatieset Toegankelijkheid van gebouwen.

LTB, Landelijk Bureau Toegankelijkheid (2004). *Toegankelijkheid van gebouwen*. Informatiebrochure. Met 25 bijlagen. Maarssen: LBT.

---

## Overige literatuur

Acquest (2004). *De gemeente en de zelfredzaamheid van burgers. Onderzoek naar informatie en ondersteuning in de Gelderse gemeenten*. Koudekerk aan den Rijn: Acquest.

Boersma, Robert (2005). Lokale belangen als uitdaging. *Kaders*, maart 2005, pag. 7.

Erp, S. van (2005). *De WMO en gemeenten. Is de marktmeester de markt meester?* Tilburg: PON.

FvO, Federatie van Ouderverenigingen (1999). *Gelijke kansen voor mensen met een handicap. Standaardregels. Regels van de Verenigde Naties*. Utrecht: FvO.

Graaf, Pauline de (2005). Lokale belangenbehartiging hard nodig met uitbreiding gemeentelijke taken. *Kaders*, maart 2005, pag. 4-6.

Houten, D. van (2004). *De gevarieerde samenleving. Over gelijkwaardigheid en diversiteit*. Utrecht: De Tijdstroom.

NPCF, Nederlandse Consumenten Patiënten Federatie (1995). *Overzicht algemene kwaliteitscriteria NPCF*. Utrecht: NPCF.

PPCF Gelderland (2004). *Samen werken aan samen leven? Gewoon doen!* Arnhem: PPCF Gelderland.

RMO, Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (2002). *De handicap van de samenleving. Over mogelijkheden en beperkingen van community care*. Den Haag: RMO.

RVZ, Raad voor de Volksgezondheid & Zorg (2002). *Samen leven in de samenleving. Community care en community living*. Advies aan de minister van VWS. Zoetermeer: RVZ.

RVZ, Raad voor de Volksgezondheid en Zorg (2003). *Gemeente en zorg*. Zoetermeer: RVZ.

RVZ, Raad voor de Volksgezondheid en Zorg (2005). *Uw stem in de WMO*. Zoetermeer: RVZ.

Schuurman, M.I.M. (2002). *Mensen met beperkingen in de samenleving. Een analyse van bestaande kennis en aanwijzingen voor praktijk en verdere kennisverwerving*. Utrecht: LKNG, juni 2002.

SCP (2005). Rapport over vermaatschappelijking.

SGBO, onderzoeks- en adviesbureau van de VNG (2005). *Burgerparticipatie in de WMO. Handreiking voor gemeenten*. Den Haag: SGBO.

SGBO, onderzoeks- en adviesbureau van de VNG (2005). *Handreiking communicatie WMO*. Den Haag: SGBO.

VWS, Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2005). *Implementatie WMO*. Brief van de staatssecretaris van VWS aan de Tweede Kamer, 15 februari 2005. Den Haag: Ministerie VWS.

Wiersma, E. (2004). *De gemeenten in Twente zijn op weg naar community care voor mensen met een verstandelijke handicap*. Scriptie MPM Bestuurskunde. Hengelo (ov): MEE Twente.



## Bijlage 3

### Overzicht van de domeinen van de kernbronnen

---

(1) **Agenda 22**

***Randvoorwaarden voor gelijke participatie***

Bewustmaking en beeldvorming

Medische zorg

Revalidatie en Reïntegratie

Dienstverlening

***Werkterreinen voor gelijke participatie***

Toegankelijkheid

Onderwijs

Arbeid

Inkomen en sociale zekerheid

Gezinsleven en persoonlijke integriteit

Cultuur

Recreatie en sport

Religie

***Uitvoering en continuïteit***

Informatie en onderzoek

Beleidsontwikkeling en -planning

Wetgeving

Economisch beleid

Coördinatie

Belangenorganisaties

Personeelstraining en nascholing

Nationale monitoring en evaluatie van de toepassing van de Standaardregels in beleidsprogramma's voor mensen met een functiebeperking

Technische en economische samenwerking

Internationale samenwerking

---

(2) **Handreikingen Programma VCP voor gemeenteraadsverkiezingen 2006**

Wonen

Arbeid en alternatieven

Inkomen

Toegankelijkheid

Vervoer  
Verkeer  
Wet voorzieningen gehandicapten (Wvg)  
Thuiszorg en gezondheidszorg  
Vrijtijdsbesteding  
Onderwijs  
Informatievoorziening (en ICT)  
Gelijke Behandeling en lokaal beleid

---

**(3) Internationale classificatie ICF**

***Maatschappelijk, sociaal en burgerlijk leven***

Maatschappelijk leven  
Recreatie en vrije tijd  
Religie en spiritualiteit  
Mensenrechten  
Politiek en burgerschap

***Attitudes***

Persoonlijke attitudes van persoonlijke verzorgers en assistenten  
Persoonlijke attitudes van onbekenden  
Persoonlijke attitudes van hulpverleners in de gezondheidszorg  
Persoonlijke attitudes van andere dienstverleners  
Maatschappelijke attitudes  
Sociale normen, gewoonten en ideologieën

***Diensten, systemen en beleid***

Voorzieningen, systemen en beleid met betrekking tot productie van consumentenproducten  
Voorzieningen, systemen en beleid met betrekking tot bebouwde omgeving  
Voorzieningen, systemen en beleid met betrekking tot ruimtelijke ordening  
Voorzieningen, systemen en beleid met betrekking tot huisvesting  
Voorzieningen, systemen en beleid met betrekking tot openbare nutsvoorziening  
Voorzieningen, systemen en beleid met betrekking tot communicatie  
Voorzieningen, systemen en beleid met betrekking tot vervoer  
Voorzieningen, systemen en beleid ter bescherming van bevolking  
Voorzieningen, systemen en beleid met betrekking tot juridische zaken  
Voorzieningen, systemen en beleid met betrekking tot organisatorische verbanden  
Voorzieningen, systemen en beleid met betrekking tot media  
Voorzieningen, systemen en beleid met betrekking tot economische zaken  
Voorzieningen, systemen en beleid met betrekking tot sociale zekerheid  
Voorzieningen, systemen en beleid met betrekking tot welzijn  
Voorzieningen, systemen en beleid met betrekking tot gezondheidszorg  
Voorzieningen, systemen en beleid met betrekking tot onderwijs  
Voorzieningen, systemen en beleid met betrekking tot werkgelegenheid  
Voorzieningen, systemen en beleid met betrekking tot politieke zaken



## Bijlage 4

### Overzicht van de items uit de bronnen, naar domein en onderwerp

#### (1) Wonen

Domein Wonen	
Onderwerpen	Items
Algemeen	<ul style="list-style-type: none"><li>• In voorzieningen en beleid voor het verschaffen van woningen of verblijf aan mensen, gaat speciale aandacht uit naar woningen of verblijf van mensen met een handicap.</li><li>• In voorzieningen en beleid voor het plannen, ontwerpen en onderhouden van de woonomgeving (openbare ruimten, zoals parken) gaat speciale aandacht uit naar het gebruik van die omgeving door mensen met een handicap.</li></ul>
Aanbod van woningen en gerelateerde voorzieningen	<ul style="list-style-type: none"><li>• Er wordt zoveel mogelijk 'levensloopbestendig, aanpasbaar en bezoekbaar' gebouwd. Er worden initiatieven en projecten ontwikkeld (zoals seniorenwoningen en focuswoningen), waardoor mensen met een handicap beter in staat worden gesteld zelfstandig te wonen, of ouderen langer zelfstandig kunnen blijven wonen.</li><li>• Mensen met een verstandelijke handicap moeten zich kunnen inschrijven als woningzoekende in de gemeente van hun keuze.</li><li>• Het aanbod van aangepaste woningen sluit goed aan bij de vraag. Dat betekent dat iemand die woonaanpassingen of een aangepaste woning nodig heeft: (a) zelf een stem heeft in de te kiezen oplossing, (b) via een zo kort mogelijke procedure aan die aanpassingen kan komen (zodat de zelfredzaamheid van de persoon niet in het nauw komt door bijvoorbeeld wachttijden).</li><li>• Als woningaanpassing nodig is: (a) wordt de betreffende persoon door gemeente en/of woningcorporatie helder geïnformeerd over mogelijkheden, procedure en tijdpad, (b) wordt dat zo snel mogelijk gerealiseerd.</li><li>• Naast aangepaste woonruimte is er zorg op maat en dienstverlening beschikbaar zodat mensen zo goed mogelijk in staat worden gesteld zelfstandig te (blijven) leven.</li><li>• Bij stadsvernieuwing en renovatie van de woonomgeving moet voldoende aandacht zijn voor de toegankelijkheid van de woonomgeving en voor voorzieningen van mensen met een handicap. Er is een adequate infrastructuur die ook gericht is op duidelijke herkenbaarheid en veiligheid van de woonomgeving</li></ul>
Bejegening	<ul style="list-style-type: none"><li>• Mensen met een handicap worden door medewerkers van woningcorporaties en gemeente correct en positief bejegend.</li><li>• Mening en opvattingen van medewerkers van woningcorporaties en gemeente over mensen met een chronische ziekte of handicap spelen een ondersteunende rol in het tot stand brengen van goede woningen voor deze mensen.</li></ul>
Informatie en voorlichting	<ul style="list-style-type: none"><li>• Gemeenten en woningcorporaties lichten mensen met een handicap en hun eventuele belangenbehartigers voor over het realiseren van de door hen gewenste woonruimte.</li><li>• Iemand die woningaanpassingen of een aangepaste woning nodig heeft, is goed geïnformeerd over de mogelijkheden.</li></ul>

Inbreng van belangenorganisaties

- Belangenorganisaties van mensen met een handicap worden geraadpleegd bij het plannen, ontwerpen en onderhouden van woningen voor mensen met een handicap. Die raadpleging levert tastbaar resultaat op.

## (2) Werk en inkomen

Domein Werk en inkomen	
Onderwerpen	Items
Algemeen	<ul style="list-style-type: none"> <li>• De gemeente bevordert de integratie van mensen met een handicap op de arbeidsmarkt. Mening en opvattingen van gemeentelijke dienstverleners over mensen met een chronische ziekte of handicap spelen hierbij een stimulerende rol.</li> <li>• In voorzieningen en beleid gericht op het bieden van inkomenssteun aan mensen die – vanwege leeftijd, armoede, werkloosheid, gezondheidstoestand of problemen in het functioneren – overheidssteun nodig hebben, schenkt de gemeente speciale aandacht aan werk en inkomen van mensen met een handicap.</li> </ul>
De gemeente als werkgever	<ul style="list-style-type: none"> <li>• De gemeente biedt mensen met een handicap werkgelegenheid in de eigen organisatie. Zij zorgt ervoor dat tenminste vijf procent van haar personeelsbestand bestaat uit mensen met een handicap.</li> <li>• De gemeente schept voor deze mensen gunstige voorwaarden met betrekking tot: bereiken, binnengaan en verplaatsen in het gebouw van het werk, inrichting van de werkplek, aangepast takenpakket, training en opleiding, werktempo, flexibele werktijden, gebruik maken van faciliteiten (kantine, receptie, et cetera).</li> </ul>
De gemeente als uitvoerder van de Wsw (Wet sociale werkvoorziening)	<ul style="list-style-type: none"> <li>• De gemeente stimuleert begeleid werken.</li> <li>• De sociale werkvoorziening van de gemeente heeft een plan van aanpak om de werkplaatsen toegankelijk te maken voor mensen met een handicap. Dat plan bevat maatregelen op het gebied van: bereiken, binnengaan en verplaatsen in het gebouw van het werk, inrichting van de werkplek, aangepast takenpakket, training en opleiding, werktempo, flexibele werktijden, gebruik maken van faciliteiten (kantine, receptie, et cetera).</li> <li>• Bij de sociale werkvoorziening hebben mensen met een handicap dezelfde mogelijkheden met betrekking tot loopbaanontwikkeling en salarisverhoging als anderen.</li> </ul>
De gemeente als faciliteerder van reïntegratie	<ul style="list-style-type: none"> <li>• In voorzieningen en beleid voor het vinden van geschikt werk voor mensen die werkloos zijn of moeten reïntegreren en voor het begeleiden van deze mensen naar dit werk, schenkt de gemeente speciale aandacht aan de instroom van mensen met een handicap.</li> <li>• De gemeente heeft specifieke actieprogramma's om mensen met een handicap aan te moedigen om werk te zoeken. Deze programma's voorzien in voorlichting over: beroepskeuze, omscholing, vakopleiding, tijdelijk inkomen.</li> </ul>
De gemeente als adviseur/partner van andere arbeidsorganisaties	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Door de gemeente gesubsidieerde instellingen (scholen, welzijnswerk, vrijwilligerscentrale, et cetera) worden gestimuleerd om zich te houden aan de norm dat tenminste vijf procent van het personeelsbestand bestaat uit mensen met een handicap.</li> <li>• De gemeente zet arbeidsorganisaties (CWI, reïntegratiebedrijven) er toe aan om voor mensen met een handicap gunstige interne voorwaarden te scheppen, betrekking hebbend op onder meer: de toegang tot het werk, inrichting van de werkplek, aangepast takenpakket, training en opleiding (leren gebruiken van specifieke arbeidsvaardigheden), werktempo, ondersteuning en flexibele werktijden.</li> </ul>

<p>De gemeente als verstrekker van inkomen</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• De gemeente verleent financiële bijstand aan mensen die door hun handicap hun inkomen kwijt zijn, op hun inkomen gekort zijn en/of werkgelegenheid is onthouden. Deze bijstand (a) is voldoende om hen een gelijkwaardige levensstandaard te verschaffen, (b) houdt rekening met extra onkosten die de handicap met zich mee brengen.</li> <li>• Gelden die de gemeente via het gemeentefonds ontvangt voor Bijzondere Bijstand of categoriale bijstand voor mensen met een handicap of chronische ziekte dienen alleen voor dat doel te worden gebruikt. De gemeente geeft hierover openheid van zaken.</li> <li>• Meerkosten van een handicap (voor kledingslijtage, stook, dieet, et cetera) dienen zodanig te worden vergoed dat iemand met handicap volwaardig kan deelnemen aan de samenleving.</li> <li>• Aanvragen voor financiële bijstand door mensen met een handicap worden snel en volgens een doorzichtige procedure afgehandeld. De aanvrager wordt van de procedure en tijdspad op de hoogte gesteld.</li> </ul>
<p>Informatie en voorlichting</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• De gemeente bevordert, door middel van informatie en voorlichting, bij haar burgers een positieve houding tegenover deelname van mensen met een handicap aan het arbeidsproces.</li> <li>• De gemeente geeft informatie en voorlichting over de mogelijkheden op het gebied van werk en inkomen (begeleid werk via de Wsw, huursubsidie, et cetera).</li> </ul>
<p>Inbreng van belangen-organisaties</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• De gemeente raadpleegt belangenorganisaties van mensen met een handicap als het gaat om maatregelen op de arbeidsmarkt en op de werkvloer voor deze mensen. Die raadpleging levert tastbaar resultaat op.</li> <li>• De gemeente stelt in samenspraak met belangenorganisaties kwaliteitscriteria op voor begeleidingsorganisaties binnen de Wsw en ziet daadwerkelijk toe op de kwaliteit. De gemeente dient, mede met het oog op de Wmo, een eigen bijdragebeleid te ontwikkelen in samenspraak met cliëntenorganisaties.</li> </ul>

### (3) Toegankelijkheid

Domein Toegankelijkheid	
Onderwerpen	Items
<p>Algemeen</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• De gemeente voert beleid en heeft een actieprogramma om systematisch de fysieke omgeving toegankelijk te maken voor iedereen (omgeving van woonhuizen, andere gebouwen, openbaar vervoer, straten en wegen, andere buitenlocaties, e.d.).</li> <li>• Bij ontwerp en aanleg van de fysieke omgeving wordt vanaf het begin ook rekening gehouden met de eisen voor toegankelijkheid voor alle groepen van mensen met een handicap.</li> </ul>
<p>Openbare gelegenheden</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• De gemeentelijke gebouwen zijn optimaal bereikbaar, toegankelijk en bruikbaar voor alle burgers.</li> <li>• Bij het verlenen van vergunningen en subsidies stelt de gemeente de toegankelijkheid van het betreffende gebouw als voorwaarde.</li> <li>• Mensen met een handicap kunnen openbare gebouwen bereiken, er binnen gaan en zich er in verplaatsen (bank, postkantoor, kerk, buurtcentrum, dienstencentrum, bibliotheek, et cetera).</li> <li>• Mensen met een handicap kunnen winkels en horecagelegenheden bereiken, er binnen gaan en zich er in verplaatsen (supermarkt, winkelcentrum, bakker, slager, stomerij, restau-</li> </ul>

	<p>rant, zelfbedieningsrestaurant, snackbar, café, et cetera).</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Mensen met een handicap kunnen medische voorzieningen bereiken, er binnen gaan en zich er in verplaatsen (huisarts, tandarts, apotheek, fysiotherapeut, et cetera).</li> <li>• Mensen met een handicap kunnen voorzieningen voor uiterlijke verzorging bereiken, er binnen gaan en zich er in verplaatsen (kapper, pedicure, etc.).</li> </ul>
<p>Wijken en buurten</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Bij de inrichting van wijken of buurten streeft de gemeente naar herkenbaarheid en eenduidigheid van de woonomgeving, zodat mensen met een handicap zich goed kunnen oriënteren.</li> <li>• Bij het inrichten van wijken of buurten stimuleert de gemeente de vestiging van goed toegankelijke buurtwinkels; dit bevordert de mogelijkheden voor zelfstandig wonen.</li> <li>• Mensen met een handicap hebben de mogelijkheid om zich te verplaatsen in de buurt: naar winkels, haltes openbaar vervoer, etc.</li> </ul>
<p>Informatievoorzieningen</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• De gemeente houdt in haar eigen informatievoorziening (brochures, website, nieuwspagina in lokale krant, e.d.) rekening met de toegankelijkheid voor mensen met een handicap (visueel gehandicapten, doofblinden, doven en slechthorenden, verstandelijk gehandicapten, dyslectische personen).</li> <li>• De gemeente houdt toezicht op de toegankelijkheid van media (televisie, radio en kranten) voor deze mensen.</li> <li>• Bij de opbouw van nieuwe in computers opgeslagen informatie- en dienstensystemen wordt vanaf het begin met aspecten van toegankelijkheid voor iedereen rekening gehouden. Bestaande systemen worden aangepast zodat ze toegankelijk zijn voor mensen met een handicap.</li> <li>• De gemeente maakt voor de aanduiding van openbare voorzieningen en gezondheidsvoorzieningen gebruik van markante symbolen.</li> </ul>
<p>Bejegening</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Mensen met een handicap worden door medewerkers van de gebouwen en voorzieningen zoals genoemd onder het onderwerp 'Openbare gelegenheden', correct en positief bejegend.</li> </ul>
<p>Informatie en voorlichting</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• De gemeente informeert haar burgers over de toegankelijkheid van voorzieningen zoals onder 1. vermeld.</li> <li>• De gemeente geeft informatie aan de bewoners over waar en op welke manier zij klachten of suggesties over toegankelijkheid kunnen indienen. Bij klachten over bereikbaarheid, toegankelijkheid en begaanbaarheid handelt de gemeente snel om de klachten op te lossen.</li> </ul>
<p>Inbreng van belangenorganisaties</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking worden zo vroeg mogelijk geraadpleegd bij (a) de ontwikkeling van voorschriften en normen voor toegankelijkheid, (b) plannen voor nieuwe gebouwen en infrastructuur, waarbij toegankelijkheid aan de orde is, (c) de ontwikkeling van informatiediensten. Die raadpleging levert tastbaar resultaat op.</li> </ul>

## (4) Vervoer

Domein Vervoer	
Onderwerpen	Items
Algemeen	<ul style="list-style-type: none"> <li>In het opzetten van voorzieningen voor vervoer van mensen (via de weg, fiets- of voetpaden, spoor, lucht of water, met behulp van openbaar vervoer of privé voertuigen) wordt door gemeenten standaard en systematisch rekening gehouden met mensen met een handicap (inclusief leerlingen/schoolgaande jeugd).</li> </ul>
Aanbod van voorzieningen	<ul style="list-style-type: none"> <li>De gemeente zorgt voor <i>openbaar vervoer</i> dat zo goed mogelijk toegankelijk is voor mensen met een handicap (frequentie, haltes, entree, zitplaatsen, e.d.). Opdat mensen met een handicap alle door hen gewenste bestemmingen kunnen bereiken, zet de gemeente waar nodig aanvullende openbare vervoersvoorzieningen op, waarbij de klant centraal staat (bijvoorbeeld belbussen, regiotaxi's, buurtbussen, e.d.).</li> <li>Voor mensen met een handicap die niet zelfstandig met het openbaar vervoer kunnen reizen, wordt <i>speciaal vervoer</i> beschikbaar gesteld, hetzij gericht op groepen (bijvoorbeeld leerlingenvervoer), hetzij gericht op individuen (bijvoorbeeld taxi), dan wel worden mensen middelen verschafte voor <i>aangepast privé vervoer</i> (bijvoorbeeld scootmobielen, aangepaste auto, e.d.).</li> <li>Als een gemeente vaststelt dat iemand recht heeft op speciaal vervoer, moet de gemeente tegelijkertijd de noodzaak voor eventuele begeleiding tijdens dat vervoer vaststellen en hiervoor een beschikking afgeven (bijvoorbeeld bij leerlingenvervoer).</li> <li>Gemeenten dienen in hun verordening heldere en toetsbare kwaliteitseisen te stellen waaraan het speciaal vervoer moet voldoen.</li> <li>De gemeente vergoedt de extra kosten of de speciale voorzieningen die mensen met een handicap nodig hebben om daarin te voorzien. Zij geeft de persoon in kwestie keuzevrijheid over de vorm waarin dit gebeurt (al dan niet via persoonsgebonden budget).</li> </ul>
Bejegening	<ul style="list-style-type: none"> <li>Mensen met een handicap die gebruik maken van openbaar vervoer of speciaal vervoer worden door personeel van vervoersbedrijven correct en positief bejegend.</li> <li>Meningen en opvattingen van gemeentelijke dienstverleners over mensen met een chronische ziekte of handicap spelen een ondersteunende rol in het vervoer van mensen met een handicap.</li> </ul>
Informatie en voorlichting	<ul style="list-style-type: none"> <li>De gemeente geeft voorlichting aan mensen met een handicap over de mogelijkheden voor openbaar vervoer, speciaal vervoer of aangepast privé vervoer in de gemeente.</li> <li>Bij haltes van openbaar vervoer worden borden met dienstregeling op ooghoogte getoond.</li> <li>Iedere halte in bus, metro of tram dient standaard te worden omgeroepen en te worden getoond.</li> <li>De gemeente geeft informatie aan de bewoners over waar en op welke manier zij klachten of suggesties over het vervoer kunnen indienen.</li> </ul>
Inbreng van belangenorganisaties	<ul style="list-style-type: none"> <li>Het opzetten van aanvullende openbare vervoersvoorzieningen doet de gemeente in samenwerking met gehandicapten- en andere gebruikersorganisaties.</li> <li>Elke gemeente stelt een adviesraad leerlingenvervoer in, die gebruikers van het leerlingenvervoer in staat stelt om mee te denken en de gemeente te adviseren.</li> </ul>

## (5) Verkeer

Domein Verkeer	
Onderwerpen	Items
Algemeen	<ul style="list-style-type: none"> <li>In het maken en uitvoeren van plannen voor het verkeer, wordt door gemeenten standaard en systematisch rekening gehouden met deelname aan het verkeer door mensen met een handicap.</li> </ul>
Aanbod van voorzieningen	<ul style="list-style-type: none"> <li>De gemeente zorgt voor voldoende parkeermogelijkheden voor mensen met een handicap, in het bijzonder bij openbare voorzieningen, winkels en zorgvoorzieningen.</li> <li>Bij het realiseren van verkeersplannen treft de gemeente concrete voorzieningen voor mensen met een handicap, zoals rateltickers voor blinden en slechtzienden, trottoirverlagingen bij oversteekplaatsen, het gebruik van heldere symbolen en kleur voor mensen met een verstandelijke handicap etc.</li> <li>Bij maatregelen om de verkeersstromen te reguleren (bijvoorbeeld autoluw maken van de binnenstad), dient rekening gehouden te worden met de behoeften en mogelijkheden van mensen met een handicap.</li> <li>Bij evenementen waarbij veel mensen tegelijkertijd aan het verkeer deelnemen (bijvoorbeeld koninginnedag), is er speciale aandacht voor mensen met een beperking, zodat ook zij veilig kunnen deelnemen.</li> </ul>
Informatie en voorlichting	<ul style="list-style-type: none"> <li>De gemeente geeft informatie en voorlichting aan mensen met een handicap over de mogelijkheden voor hun deelname aan het verkeer in de gemeente.</li> <li>De gemeente werkt aan bewustwording en begrip bij andere verkeersdeelnemers over de verkeersdeelname van mensen met een handicap.</li> <li>De gemeente geeft informatie aan de bewoners over waar en op welke manier zij klachten of suggesties over het verkeer kunnen indienen.</li> </ul>
Inbreng van belangenorganisaties	<ul style="list-style-type: none"> <li>De gemeente maakt afspraken met gehandicaptenorganisaties over het signaleren en verhelpen van knelpunten in het verkeer.</li> </ul>

## (6) Verstrekking voorzieningen

Domein Verstrekking voorzieningen	
Onderwerpen	Items
Algemeen	<ul style="list-style-type: none"> <li>Voor mensen met een handicap zijn voorzieningen beschikbaar die zij nodig hebben om een kwalitatief goed leven te leiden.</li> </ul>
Aanbod van voorzieningen	<ul style="list-style-type: none"> <li>De gemeente biedt de benodigde ondersteuning voor mensen met een handicap als het gaat om: hulpmiddelen, persoonlijke assistentie, tolkdiensten, e.d.</li> <li>Mensen met een handicap kunnen gebruik maken van diensten die ook voor anderen gelden, zoals maaltijdvoorzieningen. Voor diensten die niet rechtstreeks onder de gemeente vallen, neemt de gemeente zo mogelijk een regiefunctie op zich.</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• De gemeente zorgt voor een goede reparatie en onderhoudsservice voor hulpmiddelen. Voorkomen moet worden dat mensen door het wachten op hun voorziening of op een reparatie hun dagelijkse bezigheden niet kunnen uitvoeren of hun zelfstandigheid verliezen.</li> <li>• Eventuele verhuizing mag niet ten koste gaan van (mantel)zorg en het sociale leven.</li> <li>• De gemeente verleent ondersteuning aan personen of organisaties die de mantelzorg op zich nemen voor iemand met een handicap.</li> </ul>
Procedures	<ul style="list-style-type: none"> <li>• De gemeente draagt er zorg voor dat mensen op een eenvoudige en snelle wijze aan hun voorzieningen kunnen komen.</li> <li>• Voordat een voorziening wordt verstrekt, vindt indicatiestelling plaats. De gemeente moet met betrekking tot het ondersteuningsaanbod waarvoor zij zelf verantwoordelijk is (Wvg, in de toekomst Wmo) over een dergelijk systeem beschikken. Zij kan de indicatiestelling zelf uitvoeren of uitbesteden. Het systeem van indicatiestelling is: (a) objectief, onafhankelijk en integraal, (b) ook helder voor mensen met een verstandelijke handicap, (c) zodanig opgezet dat zich tussen gemeenten geen verschillen voordoen in de criteria die zij bij indicatiestelling toepassen.</li> <li>• De gemeente laat mensen die een voorziening aanvragen binnen 14 dagen weten wat er met de aanvraag gebeurt, hoe de indicatie-advisering werkt en hoe een eventuele klacht kan worden ingediend.</li> </ul>
Bejegening	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Mensen die gebruik maken van voorzieningen worden door medewerkers en dienstverleners respectvol, deskundig, correct en positief behandeld.</li> <li>• De gemeente houdt in het verstrekken van voorzieningen rekening met de persoonlijke voorkeuren en omstandigheden van mensen met een handicap, dat wil zeggen er wordt gekeken naar bijvoorbeeld groei en voortgang van de aandoening.</li> </ul>
Financiering	<ul style="list-style-type: none"> <li>• De gemeente draagt er zorg voor dat mensen met een handicap of chronische ziekte voor hun hulpmiddelen geen extra kosten hoeven te maken.</li> <li>• De gemeente geeft financiële ondersteuning aan projecten en andere ontwikkelingen die relevant zijn voor mensen met een handicap.</li> <li>• De gemeente heeft een speciaal ontwikkelingsfonds voor de ondersteuning van proefprojecten en hulpprogramma's van lokale belangenorganisaties.</li> </ul>
Informatie en voorlichting	<ul style="list-style-type: none"> <li>• De gemeente geeft informatie en voorlichting aan mensen met een handicap over de voorzieningen waar zij een beroep op kunnen doen.</li> </ul>
Inbreng van belangenorganisaties	<ul style="list-style-type: none"> <li>• De gemeente raadpleegt belangenorganisaties van mensen met een handicap bij het maken van beleid over het verstrekken van voorzieningen aan deze mensen. Die raadpleging levert tastbare resultaten op.</li> </ul>

## (7) Gezondheidszorg

Domein Gezondheidszorg	
Onderwerpen	Items
Algemeen	<ul style="list-style-type: none"> <li>• In voorzieningen en beleid gericht op het voorkomen en behandelen van gezondheidsproblemen wordt speciale aandacht geschonken aan de gezondheidszorg voor mensen met een handicap. Bedoeld worden voorzieningen ten behoeve van gezondheidsvoorlichting en preventie van ziekten, eerstelijnsvoorzieningen, voorzieningen voor acute hulp, revalidatievoorzieningen, voorzieningen voor langdurige hulp. Dit geldt ongeacht of deze voorzieningen publiek of privaat zijn gefinancierd, of zij kortlopend, langdurig, periodiek of eenmalig geboden worden en in welke setting zij plaatsvinden (op gemeentelijk niveau, aan huis, op school, op het werk, in algemene ziekenhuizen, in gespecialiseerde ziekenhuizen, in klinieken of in residentiële en niet-residentiële zorgfaciliteiten).</li> <li>• Instellingen voor (geestelijke) gezondheidszorg zijn toegankelijk voor mensen met een handicap. Dat wil zeggen: (a) zij zijn goed bereikbaar, (b) zij zijn fysiek toegankelijk, (c) zij hebben oog en begrip voor de behoeften en mogelijkheden van deze mensen, (d) zij hebben de deskundigheid om de problemen van deze mensen te zien (diagnostiek) en te behandelen, zo nodig met doorverwijzing.</li> </ul>
Kwaliteit van de voorzieningen	<ul style="list-style-type: none"> <li>• De gemeente heeft actieprogramma's voor vroegtijdige signalering, vaststelling en behandeling van functiestoornissen (preventieve gezondheidszorg).</li> <li>• De gemeente draagt er zorg voor dat ambulancevoorzieningen en zittend ziekenvervoer beschikbaar zijn voor wie dit nodig heeft.</li> <li>• De gemeente besteedt aandacht aan goed toegankelijke, bruikbare en bereikbare huisartsenposten met een hoog niveau van functioneren.</li> <li>• De gemeente bevordert de ketenzorg.</li> <li>• Voor verplegend en verzorgend personeel, verantwoordelijk voor de onderkenning van stoornissen en de doorverwijzing naar de juiste behandeling, zijn er voldoende opleidingsmogelijkheden en voldoende gelegenheid om zich op de hoogte te stellen van (technologische) ontwikkelingen op het vakgebied.</li> <li>• In de eerstelijnszorg wordt zorggedragen voor deskundigheid van de huisartsenpraktijk met betrekking tot bepaalde chronische ziekten/aandoeningen (bijvoorbeeld: mogelijkheden voor introductie nurse practitioner met specifieke deskundigheid, mogelijkheid voor overheveling van bepaalde controles).</li> </ul>
Zelfredzaamheid zorgvragers	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Instellingen voor gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening (arts, ziekenhuis, fysiotherapeut, apotheek, e.d.) zijn toegankelijk voor mensen met een handicap.</li> <li>• Mensen met een handicap worden gestimuleerd en geleerd om zoveel mogelijk zelfstandig te leven (eigen lichamelijke gezondheid en conditie op peil houden, inroepen noodhulp, e.d.).</li> </ul>
Bejegening	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Mening en opvattingen van praktijkwerkers en gemeentelijke beleidsvoerders spelen een stimulerende rol in de (geestelijke) gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening aan mensen met een handicap.</li> <li>• Mensen met een handicap die gebruik maken van (geestelijke) gezondheidszorg en/of maatschappelijke dienstverlening worden door werkers correct en positief bejegend.</li> </ul>
Informatie en voorlichting	<ul style="list-style-type: none"> <li>• De gemeente geeft informatie en voorlichting aan mensen met een handicap over de aanwezige voorzieningen voor (geestelijke) gezondheidszorg binnen gemeente en regio.</li> <li>• De gemeente geeft informatie aan de bewoners over waar en op welke manier zij klachten, complimenten of suggesties over deze voorzieningen kunnen indienen.</li> </ul>



<p>Inbreng van belangenorganisaties</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Organisaties van mensen met een handicap worden direct betrokken bij (a) lokale ontwikkelingen op het gebied van de gezondheidszorg en maatschappelijk dienstverlening (zoals het toewerken naar geïntegreerde indicatiestelling of het ontwerpen van een regiovisie), (b) de opzet en invulling van de nieuwe Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO), (c) de toetsing van de kwaliteit van het aanbod van zorg en diensten.</li> </ul>
---	--

## (8) Vrijtijdsbesteding, cultuur en religie

Domein Vrijtijdsbesteding, cultuur en religie	
Onderwerpen	Items
<p>Algemeen</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Mensen met een handicap kunnen deelnemen aan alle lokale activiteiten op het gebied van vrijetijdsbesteding, cultuur en religie.</li> </ul>
<p>Actieve deelname aan sport, recreatie en cultuur</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Mensen met een handicap kunnen lid worden van de plaatselijke sportverenigingen (voetbalclub, et cetera). Er is sportinstructie en -training beschikbaar van hetzelfde kwaliteitsniveau als voor iedereen.</li> <li>• Sportcentra en wielervedbanen zijn toegankelijk voor rolstoelersporters.</li> <li>• Er is in de gemeente de mogelijkheid tot ontplooiing van artistieke talenten op gebied van dans, muziek, zang, literatuur, theater door mensen met functiebeperking. De muziekschool biedt cursussen aan voor mensen met een handicap.</li> <li>• Er is de mogelijkheid om deel te nemen aan activiteiten om het eigen psychisch welbevinden op peil te houden (yoga, meditatie, persoonlijke groei, etc.).</li> <li>• Er zijn computercursussen, speciaal voor mensen met een handicap.</li> <li>• De gemeente zet desgevraagd aanvullende voorzieningen op voor sporten, recreëren, geloof belijden en culturele ontplooiing.</li> <li>• Het is voor mensen met een handicap mogelijk om deel te nemen aan (bijeenkomsten van) organisaties zoals vakbond, ouderenbond, politieke partij, patiëntenvereniging.</li> <li>• Organisaties en clubs worden zo nodig ondersteund (kennis, middelen) in het voldoen aan voorwaarden om mensen met een handicap volwaardig lid te laten zijn.</li> </ul>
<p>Passieve deelname aan sport, recreatie en cultuur</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Mensen met een handicap kunnen gebruik maken van openbare gelegenheden op het terrein van vrijetijdsbesteding, zoals winkelcentra, restaurants, parken, musea, theater, bioscoop, sportvelden en sportzalen. Zo nodig zijn er speciale technische voorzieningen om literatuur, beeldende kunst, toneel en film toegankelijk te maken (doventolk, ringleiding).</li> <li>• Cafés zijn uitnodigend, vormen geen belemmeringen.</li> <li>• Plaatselijke toeristische attracties zijn toegankelijk en aantrekkelijk voor mensen met een handicap.</li> </ul>
<p>Deelname aan religieuze activiteiten</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• De gemeente spant zich in om religieuze gebouwen en activiteiten voor mensen met een handicap toegankelijk te maken.</li> <li>• Religieuze gebouwen zijn toegankelijk, mensen met een handicap kunnen deelnemen aan religieuze activiteiten.</li> <li>• Mensen met een handicap kunnen net als anderen naar een begrafenis gaan en een kerkhof bezoeken.</li> </ul>

<p>Informatie en voorlichting</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Er is voor mensen met een handicap op hun toegesneden informatie beschikbaar over het aanbod van culturele voorstellingen en diensten in: theaters, musea, bioscopen, bibliotheken.</li> <li>• De gemeente verstrekt aan religieuze instanties en aan organisaties op gebied van vrijetijdsbesteding informatie over de speciale behoeften/problematiek van mensen met een handicap.</li> <li>• Religieuze lectuur is toegankelijk voor mensen met een zintuiglijke handicap.</li> </ul>
<p>Inbreng van belangenorganisaties</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Belangenorganisaties van mensen met een handicap worden actief en tijdig geraadpleegd bij de ontwikkeling van activiteiten op het gebied van vrijetijdsbesteding, cultuur en religie. Zij worden ondersteund in hun activiteiten.</li> <li>• De inbreng van deze organisaties is terug te zien in beleid en uitvoering, zij hebben wezenlijk invloed op beleid.</li> </ul>

## (9) Onderwijs en educatie

Domein Onderwijs en educatie	
Onderwerpen	Items
<p>Algemeen</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• In voorzieningen en beleid met betrekking tot het verwerven, handhaven en verbeteren van kennis, expertise en vaardigheden - zoals die worden aangeboden door voorschoolse opvang, basisschool, voortgezet onderwijs, bij- en nascholing, vaardigheids-onderwijs, leerlingwezen en permanente educatie - wordt speciale aandacht geschonken aan het volgen van onderwijs door mensen met een handicap.</li> <li>• De gemeente waarborgt de integratie van mensen met een handicap in de onderwijsomgeving, dat wil zeggen zij voert beleid dat gericht is op deelname van deze mensen aan het regulier onderwijs.</li> <li>• Kinderen en jongeren met een handicap zijn welkom op school (basisschool, voortgezet onderwijs).</li> </ul>
<p>Voorzieningen</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Het onderwijs aan mensen met een handicap is op alle niveaus (gemeente, vereniging/stichting van scholen, afzonderlijke scholen) opgenomen in de gebruikelijke onderwijsplanning, de ontwikkeling van lesprogramma's en de organisatie van de scholing.</li> <li>• Een adequate uitvoering van de leerplichtwet borgt dat er geen sprake kan zijn van zogenaamde 'thuiszitters.'</li> <li>• Er zijn voorzieningen om het onderwijs toegankelijk te maken voor mensen met een beperking, zoals: ondersteunende technologie, gebarentolken, protocollen, rust- en wasruimten.</li> <li>• In reguliere scholen voor basisonderwijs en voortgezet onderwijs zijn er mogelijkheden voor flexibele toevoeging en aanpassing van lesprogramma's en zijn er voorzieningen voor extra leermiddelen, bijscholing en voorlichting van docenten en onderwijsassistenten.</li> <li>• Er bestaat, op acceptabele reisafstand, speciaal onderwijs voor diegenen aan wie het reguliere onderwijs geen adequate voorzieningen kan bieden. De kwaliteit van dat onderwijs is gelijkwaardig aan ander onderwijs.</li> <li>• Er zijn, op acceptabele reisafstand, speciale scholen voor doven/slechthorenden en doofblinden die onderwijs in gebarentaal nodig hebben. Indien dit niet het geval is wordt op een andere wijze in de behoeften van deze leerlingen voorzien.</li> <li>• Mensen met een handicap kunnen deelnemen aan training en educatieve activiteiten samen met anderen. Zij hebben betrokkenheid bij keuze en planning van educatieve activiteiten.</li> </ul>

Zelfredzaamheid en emancipatie	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Mensen met een handicap verwerven cognitieve en sociale vaardigheden voor het dagelijkse leven: lezen van informatieborden, tellen van wisselgeld, klokkijken, e.d. Zij passen deze vaardigheden ook toe.</li> <li>• Zij leren vaardigheden met betrekking tot handhaven en bevorderen van lichamelijke gezondheid. Zij passen deze vaardigheden ook toe.</li> <li>• Zij leren vaardigheden met betrekking tot zelfbepaling (een doel stellen, een plan maken om een doel te bereiken, keuzes maken).</li> <li>• Zij leren zelfmanagement (grip op het leven krijgen en houden, dag/weekplanning, afspraken maken, zichzelf 'belonen' na een succesje).</li> </ul>
Voorwaarden	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Leerkrachten op scholen worden in staat gesteld om onderwijs aan leerlingen met een handicap te geven. Zij beschikken over de noodzakelijke kennis, vaardigheden en tijd om dit onderwijs vorm te geven.</li> <li>• Leraren in het regulier onderwijs kunnen, daar waar zij vragen hebben over het onderwijs aan leerlingen met een handicap, gebruik maken van de diensten van een regionaal expertisecentrum.</li> <li>• Onderwijs en vormingsgebouwen zijn optimaal toegankelijk. Het bevoegde gezag is verantwoordelijk voor aanpassingen aan zowel de binnenkant als de buitenkant, inclusief (trap)lift.</li> <li>• Procedures voor het aanpassen van gebouwen mogen toelating van een leerling niet frustreren of belemmeren.</li> <li>• Ten behoeve van die leerlingen die hier behoefte aan hebben, is adequaat leerlingenvervoer beschikbaar. De gemeente heeft in haar verordening kwaliteitseisen voor dit vervoer opgenomen. Daar waar nodig, is vervoersbegeleiding beschikbaar.</li> </ul>
Informatie en voorlichting	<ul style="list-style-type: none"> <li>• De gemeente verschaft mensen met een handicap en hun belangenbehartigers informatie en voorlichting over het volgen van onderwijs in gemeente en regio.</li> </ul>
Inbreng van belangenorganisaties	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ouderverenigingen en belangenorganisaties van mensen met een handicap zijn betrokken bij het onderwijssysteem.</li> <li>• Gemeentelijk onderwijsbeleid met betrekking tot het onderwijs aan leerlingen met een handicap komt niet anders tot stand dan na overleg met belangenbehartigers van mensen met een handicap.</li> <li>• De gemeente stelt een adviesraad leerlingenvervoer in, die gebruikers van het leerlingenvervoer in staat stelt invloed uit te oefenen op het beleid met betrekking tot het leerlingenvervoer.</li> </ul>

## (10) Informatievoorziening, advies en cliëntenondersteuning

Domein Informatievoorziening, advies en cliëntenondersteuning	
Onderwerpen	Items
Algemeen	<ul style="list-style-type: none"> <li>• In voorzieningen en beleid gericht op het overbrengen van informatie en nieuws via telefoon, fax, post, krant, radio, televisie en elektronische communicatiemiddelen (email, internet), wordt speciale aandacht geschonken aan de informatievoorziening aan mensen met een handicap.</li> <li>• Alle gemeentelijk informatiemateriaal is integraal beschikbaar voor alle burgers. Informatiemateriaal dat met subsidie van de gemeente wordt gemaakt, voldoet aan toegankelijkheids- en begrijpelijkheidscriteria (bruikbaar voor iedereen).</li> </ul>

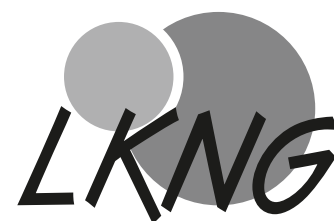
<p>Voorzieningen voor informatie</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Informatie moet toegankelijk gemaakt worden door: (a) aanpassing van de toegang tot kantoren en telefooncentrale van de gemeente, (b) installatie van lift en teksttelefoon, (c) beschikbaarheid van informatie op cassette, cd of in een andere aparte eenvoudig leesbare en begrijpelijke versie.</li> <li>• Gemeentelijke websites voldoen aan de criteria van Dremfels Weg! (W3C-richtlijnen).</li> <li>• De gemeente stimuleert de aanwezigheid van teksttelefoons en telefoontoestellen met tekstversterking bij publiekstelefoons in openbare gebouwen.</li> <li>• De gemeente zorgt voor ict-middelen en -materialen die bijdragen aan goede, actieve informatievoorziening over voorzieningen, regelingen, etc.</li> <li>• Alle plaatsen waar openbare vergaderingen en voorlichtingsbijeenkomsten worden gehouden, zijn bereikbaar, toegankelijk en bruikbaar voor alle burgers.</li> <li>• De gemeente verspreidt informatie over haar voorzieningen voor mensen met een handicap. Die informatie is (a) toegankelijk voor mensen met elk soort handicap, (b) toereikend, in die zin dat alle mensen met een handicap volledig geïnformeerd worden over hun rechten en mogelijkheden.</li> </ul>
<p>Eén loket</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• De gemeente stelt één loket in waaraan alle informatie over lokale voorzieningen te krijgen is. Het loket biedt ook persoonlijke begeleiding en advies over hoe van voorzieningen gebruik kan worden gemaakt. Het loket bevat (a) alle mogelijke informatie over (voorzieningen voor) zorg, welzijn, vervoer, wonen en inkomen, (b) advies, begeleiding en cliëntenondersteuning, eventueel via huisbezoek, bij de zoektocht naar de beste voorzieningen in een bepaalde situatie (lokaal of regionaal), (c) een laagdrempelige toegang, (d) onafhankelijkheid van gemeente en aanbieders van diensten.</li> </ul>
<p>Beeldvorming</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• De gemeente draagt door haar informatievoorziening actief bij aan een positieve beeldvorming van mensen met een handicap of chronische ziekte. Zij simuleert de media om personen met een handicap te beschrijven in positieve termen.</li> <li>• De gemeente laat via haar informatie weten dat mensen met een handicap burgers zijn met dezelfde rechten en plichten als ieder ander.</li> <li>• Zij spoort ondernemingen in de private sector aan om bij al hun activiteiten rekening te houden met mensen met een handicap.</li> <li>• Zij levert inspanningen om de mensen met een handicap zélf er zich bewust van te maken dat zij rechten en mogelijkheden hebben.</li> <li>• Trainingsprogramma's voor alle medewerkers van de gemeente bevatten ook bewustwordingsbevorderende maatregelen.</li> </ul>
<p>Bejegening</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Speciale meningen en opvattingen van gemeentelijke dienstverleners over mensen met een chronische ziekte of handicap spelen een ondersteunende rol in de informatievoorziening over en aan mensen met een handicap.</li> <li>• Mensen met een handicap worden door medewerkers van gemeente correct en positief bejegend.</li> </ul>
<p>Informatie en voorlichting</p>	<p>Mensen met een handicap worden door de gemeente geïnformeerd over de voor hen toegankelijke informatievoorzieningen.</p>
<p>Inbreng van belangenorganisaties</p>	<p>Belangenorganisaties van mensen met een handicap worden actief en tijdig geraadpleegd bij de ontwikkeling van activiteiten op het gebied van informatievoorziening. Die raadpleging levert tastbare resultaten op.</p>

## Bijlage 5

### De Gemeentetoets

---

Vragenlijst ter beoordeling van de mogelijkheden voor deelname aan het lokale leven door mensen met een handicap



---

## Ter inleiding

Voor u ligt de vragenlijst ‘Mogelijkheden voor deelname aan het lokale leven door mensen met een handicap’. Met deze vragenlijst kunnen mensen met een handicap aangeven hoe zij het leven in hun woonplaats ervaren. Wat zijn de mogelijkheden om aan het leven in de buurt en in de woonplaats deel te nemen? En wat zijn de beperkingen?

### ***Doel van de vragenlijst***

Met de resultaten van de vragenlijst kan aan organisaties in de woonplaats – en vooral de gemeente – duidelijk worden gemaakt wat er goed gaat en wat er nog veranderd en verbeterd kan worden. Mensen met een handicap kunnen zich hierdoor zichtbaar maken en invloed uitoefenen. Door resultaten van gemeenten met elkaar te vergelijken, kunnen verschillen tussen gemeenten in de mogelijkheden voor mensen met een handicap worden blootgelegd.

Onder mensen met een handicap wordt verstaan: mensen met een lichamelijke of zintuiglijke handicap, mensen met een verstandelijke handicap, chronisch zieken, ouderen en mensen met psychische problemen. In deze lijst is gekozen voor het woord ‘handicap’, maar dit woord kan ook gelezen worden als ‘beperking’.

### ***De inhoud van de vragenlijst***

De lijst begint met enkele vragen over degene die de lijst invult. Daarna volgen vragen op acht gebieden (domeinen), namelijk:

1. Wonen.
2. Werk en inkomen.
3. Toegankelijkheid.
4. Vervoer en verkeer.
5. Aanpassingen en voorzieningen.
6. Gezondheidszorg.
7. Vrijtijdsbesteding, cultuur en religie.
8. Onderwijs en educatie.

### ***Aanwijzingen voor het invullen***

[Wordt nog ingevuld. De precieze formulering is afhankelijk van hoe de vragenlijst technisch wordt opgezet en aangeboden. Het gaat om instructies en aanwijzingen over hoe men door de lijst heen gaat; bijvoorbeeld dat domeinen steeds beginnen met vragen over de eigen situatie en dat men, afhankelijk van de beantwoording daarvan, volgende vragen te beantwoorden krijgt. Ook volgen instructies voor wat men met de ingevulde vragenlijst moet doen].

### ***Wat gebeurt er met de informatie?***

De vragenlijst is ontwikkeld door het Landelijk KennisNetwerk Gehandicaptenzorg (LKNG). Het Programma VCP (een samenwerkingsverband van FvO en CG-Raad gericht op het stimuleren en ontwikkelen van lokale belangenbehartiging voor mensen met een handicap of chronische ziekte) zal de implementatie van de vragenlijst vorm gaan geven. Voor vragen over het gebruik kan men bij deze organisatie terecht.

[Wordt nog uitgewerkt]

**Enkele vragen over degene die de vragenlijst invult**

1. Bent u man of vrouw?  Man  Vrouw
2. Wat is uw leeftijd?  20 jaar of jonger  
(niet meer dan één hokje aankruisen s.v.p.)  21 tot en met 30 jaar  
 31 tot en met 50 jaar  
 51 tot en met 70 jaar  
 71 jaar of ouder
3. In welke gemeente woont u?  
\_\_\_\_\_
4. In welke gemeente is uw werk? (voor zover van toepassing)  
\_\_\_\_\_
5. Hebt u (u mag meerdere hokjes aankruisen)
- |   |                             |                              |
|---|-----------------------------|------------------------------|
| – een verstandelijke handicap/beperking | <input type="checkbox"/> Ja | <input type="checkbox"/> Nee |
| – een zintuiglijke handicap             | <input type="checkbox"/> Ja | <input type="checkbox"/> Nee |
| – een lichamelijke handicap             | <input type="checkbox"/> Ja | <input type="checkbox"/> Nee |
| – een chronische ziekte                 | <input type="checkbox"/> Ja | <input type="checkbox"/> Nee |
| – psychische problematiek               | <input type="checkbox"/> Ja | <input type="checkbox"/> Nee |
6. Gebruikt u in het dagelijkse leven hulpmiddelen, zoals rolstoel, rollator, scootmobiel, aangepaste computer, e.d.?  
 Ja  Nee

Indien ja, welk hulpmiddel of welke hulpmiddelen zijn dit?

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

## (1) Wonen

---

i. Hoe woont u? (*niet meer dan één hokje aankruisen s.v.p.*)

- Ik woon bij mijn ouders
- Ik woon zelfstandig (alleen, met partner of met andere personen) en heb *geen* ondersteuning of begeleiding
- Ik woon zelfstandig (alleen, met partner of met andere personen) en heb *wel* ondersteuning of begeleiding
- Ik woon in een tehuis of voorziening

Bent u tevreden met hoe u woont?       Ja       Nee

Indien nee, waarover bent u niet tevreden?

---

---

2. Is uw woonomgeving (uw straat, buurt, plantsoen, park, e.d.) veilig waar het gaat om verkeer, bestrating, je goed kunnen verplaatsen, e.d.?

Ja       Nee

Indien nee, waarin vindt u uw woonomgeving niet veilig?

---

---

Is uw woonomgeving (straat, buurt, plantsoen, park, e.d.) veilig waar het gaat om hoe u wordt behandeld en bejegend, eventueel vandalisme, criminaliteit, e.d.?

Ja       Nee

Indien nee, waarin vindt u de woonomgeving niet veilig?

---

---



## 3. Er volgen nu enkele uitspraken over uw gemeente.

Ik vind dat in mijn gemeente voldoende aandacht is voor het bouwen van aangepaste woningen voor mensen met een handicap en voor levensloopbestendige woningen (dat wil zeggen woningen waarin je bij toekomstige beperkingen kunt blijven wonen)

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

Ik vind dat bij stadsvernieuwing en renovatie in mijn gemeente voldoende aandacht is voor de bereikbaarheid en toegankelijkheid van gebouwen voor mensen met een handicap (er dus bij de inrichting en indeling van gebouwen met deze mensen rekening wordt gehouden)

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

Mijn gemeente zorgt in het wonen goed voor mensen met een handicap, niet alleen nu, maar ook in de toekomst

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

Mijn gemeente geeft goede en toegankelijke voorlichting aan mensen met een handicap over aangepaste wijzen van wonen (bijvoorbeeld door middel van folders, website, huis aan huis krant, helpdesk)

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

Als ik ondersteuning nodig heb bij het nadenken over een aangepaste vorm van wonen of bij het verkrijgen daarvan, dan weet ik een cliëntenondersteuner te vinden

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

Mijn gemeente overlegt in het plannen, bouwen en onderhouden van woningen met gehandicaptenorganisaties

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

## 4. Over het wonen voor mensen met een handicap in mijn gemeente wil ik nog het volgende zeggen

---



---



---



---



---

## (2) Werk en inkomen

---

1. Hebt u een vast inkomen?

- Ja → *ga verder met deze vraag*  
 Nee → *ga verder met vraag 2*

Mijn inkomen bestaat uit:

- |  |                             |                              |
|--|-----------------------------|------------------------------|
| Inkomen uit betaald werk   | <input type="checkbox"/> Ja | <input type="checkbox"/> Nee |
| Een uitkering uit AOW en/of pensioen                             | <input type="checkbox"/> Ja | <input type="checkbox"/> Nee |
| Inkomen uit een andere uitkering<br>(WW, WIA, Wajong, et cetera) | <input type="checkbox"/> Ja | <input type="checkbox"/> Nee |
| Ander inkomen  | <input type="checkbox"/> Ja | <input type="checkbox"/> Nee |

Is uw maandelijks inkomen voldoende om rond te kunnen komen?

- Ja       Soms, niet altijd       Nee

2. Welke van de volgende situaties is op u van toepassing?

*(niet meer dan één hokje aankruisen s.v.p.)*

- |   |                                |
|---|--------------------------------|
| <input type="checkbox"/> Ik werk bij een sociale werkvoorziening        | → <i>ga verder met vraag 3</i> |
| <input type="checkbox"/> Ik werk bij een andere werkgever               | → <i>ga verder met vraag 4</i> |
| <input type="checkbox"/> Ik heb geen werk, ben actief zoekend naar werk | → <i>ga verder met vraag 5</i> |
| <input type="checkbox"/> Ik heb geen werk, ben niet zoekend naar werk   | → <i>ga verder met vraag 5</i> |

3. Hoeveel uur per week werkt u bij de sociale werkvoorziening? \_\_\_\_\_ uur

Is de sociale werkvoorziening een aantrekkelijke werkplek voor mensen met een handicap?

- Ja       Nee

Heb je bij de sociale werkvoorziening de kans om een loopbaan op te bouwen?

- Ja       Nee

Wordt er bij de sociale werkvoorziening duidelijk uitgelegd welke mogelijkheden er zijn voor begeleid werken?

- Ja       Nee

Leveren de jobcoaches van begeleid werken een goede kwaliteit van ondersteuning

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

→ *ga verder met vraag 5*

4. Wat voor soort werk doet u?

---



---

Hoeveel uur per week werkt u? \_\_\_\_\_ uur

Is uw werk een aantrekkelijke werkplek voor mensen met een handicap?

Ja     Nee

Heb je bij uw werk de kans om een loopbaan op te bouwen?

Ja     Nee

Wordt er bij uw werk duidelijk uitgelegd welke mogelijkheden er voor mensen met een handicap zijn om in hun werk te worden begeleid?

Ja     Nee

Leveren de begeleiders een goede kwaliteit van ondersteuning

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

→ *ga verder met vraag 5*

5. Er volgen nu enkele uitspraken over uw gemeente

Mijn gemeente heeft mensen met een handicap in dienst

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

Mijn gemeente is een goede werkgever voor mensen met een handicap

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

Mijn gemeente vindt het belangrijk dat ook bij andere organisaties mensen met een handicap werken

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

Mijn gemeente geeft goede en toegankelijke voorlichting aan mensen met een handicap over het verkrijgen van werk (bijvoorbeeld door middel van folders, website, huis aan huis krant, helpdesk)

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

Als ik vragen heb over werk, wordt ik door mijn gemeente op weg geholpen

- Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

Als ik ondersteuning nodig heb bij het verkrijgen van werk, dan weet ik een cliëntenondersteuner te vinden

- Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

6. Hebt u de afgelopen twee jaar een aanvraag bij de gemeente gedaan voor financiële ondersteuning? (Bijvoorbeeld een uitkering voor inkomen of een tegemoetkoming in energiekosten, vervoerskosten, zorgkosten, kledingkosten, e.d.).

- Ja    → *ga verder met deze vraag*  
 Nee    → *ga verder met vraag 7*

Ik kreeg bij mijn gemeente duidelijke informatie over extra kosten die ik vergoed kon krijgen

- Ja     Nee

Mijn gemeente handelde mijn aanvraag correct (snel en zorgvuldig) af

- Ja     Nee

Bij de aanvraag heb ik ondersteuning gehad van iemand (bijvoorbeeld van MEE of een andere organisatie)

- Ja     Nee

Als ik financiële bijstand nodig heb, weet ik nu precies bij welke afdeling van de gemeente ik moet zijn

- Ja     Nee

7. Bij het bevorderen van werkgelegenheid voor mensen met een beperking overlegt mijn gemeente met gehandicaptenorganisaties

- Ja     Nee     Weet ik niet

8. Over de werkgelegenheid voor mensen met een handicap in mijn gemeente wil ik nog de volgende opmerkingen en wensen naar voren brengen

---

---

---

---

---

### (3) Toegankelijkheid

- i. Hieronder is een groot aantal gebouwen genoemd. Zijn deze voor u toegankelijk? We bedoelen met toegankelijk: de bereikbaarheid, de entree, de verplaatsing binnen het gebouw en de informatievoorziening binnen het gebouw.

Gebouwen	Ervaring mee? <i>Indien ja →</i> <i>Indien nee, naar</i> <i>volgend gebouw</i>		Is goed bereikbaar		Daar kan ik zonder problemen naar binnen		Ik kan me goed verplaatsen in het gebouw		De informatie (bewegwijzering, symbolen, instructies) is duidelijk	
Gemeentehuis	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Postkantoor	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Mijn bank	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Religieuze gebouwen (kerk, moskee, e.d.)	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Buurtcentrum	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Bibliotheek	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Bioscoop	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Theater	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Museum	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Supermarkt	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Winkelcentrum	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Bakker	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Slager	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Stomerij	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Kapper	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Zwembad	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Restaurant	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Café	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee

Wordt u overal correct behandeld, dat wil zeggen wordt er zo nodig met uw handicap rekening gehouden?

Ja       Nee

Indien nee, waar niet?

2. Dezelfde vragen worden nu gesteld voor een aantal medische voorzieningen binnen uw woonplaats of regio.

Voorziening	Ervaring mee? <i>Indien ja → Indien nee, naar volgend gebouw</i>		Is goed bereikbaar		Daar kan ik zonder problemen naar binnen		Ik kan me goed verplaatsen in het gebouw		De informatie (bewegwijzering, symbolen, instructies) is duidelijk	
Huisarts	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Tandarts	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Apotheek	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Fysiotherapie	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Ziekenhuis	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee

Wordt u overal correct behandeld, dat wil zeggen wordt er zo nodig met uw handicap rekening gehouden?

Ja       Nee

Indien nee, waar niet?

---

3. Uw gemeente verspreidt op verschillende manieren informatie onder haar burgers. Houdt zij rekening met de toegankelijkheid van die informatie voor mensen met een handicap?

In haar brochures en folders

Ja       Nee       Weet ik niet/geen ervaring mee

In de nieuwspagina van de gemeente in de huis-aan-huis krant

Ja       Nee       Weet ik niet/geen ervaring mee

In de website van de gemeente

Ja       Nee       Weet ik niet/geen ervaring mee

In overige informatievoorziening, namelijk \_\_\_\_\_ (zelf invullen s.v.p.)

Ja       Nee

## 4. Er volgen nu enkele uitspraken over uw gemeente

De gemeente geeft goede en toegankelijke voorlichting aan mensen met een handicap over de toegankelijkheid van voorzieningen en gebouwen binnen de gemeente

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

Mijn gemeente stelt tips over de toegankelijkheid van voorzieningen en gebouwen erg op prijs

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

Als ik ondersteuning nodig heb bij het verkrijgen van informatie over de toegankelijkheid van voorzieningen en gebouwen, dan weet ik een cliëntenondersteuner te vinden

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

Mijn gemeente overlegt in zaken over de toegankelijkheid van voorzieningen en gebouwen met gehandicaptenorganisaties

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

Ik weet waar ik een klacht of tip over de toegankelijkheid van voorzieningen kan indienen

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

Ik heb wel eens een klacht ingediend over de toegankelijkheid van een voorziening (toegankelijkheid, wijze van behandeling, e.d.)

Ja    → *ga verder met deze vraag*

Nee    → *ga verder met vraag 5*

Deze klacht betrof:

---

Ik diende de klacht in bij:

---

Over de afhandeling van de klacht was ik tevreden     Ja     Nee

## 5. Over de toegankelijkheid van allerlei voorzieningen voor mensen met een handicap in mijn gemeente wil ik nog de volgende opmerkingen en wensen naar voren brengen

---



---



---



---



---

## (4) Vervoer en verkeer

### i. Ik reis in mijn gemeente met openbaar vervoer

- Ja → *ga verder met deze vraag*  
 Nee → *ga verder met vraag 2*

Soort vervoer	Ervaring mee? <i>Indien ja → Indien nee, naar volgend gebouw</i>		Ik heb toegang zonder problemen		Reisinformatie bij haltes is goed leesbaar		Elke halte wordt verstaanbaar omgeroepen		Elke halte wordt zichtbaar/leesbaar getoond	
Bus	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Metro	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Tram	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee

Ik kan met het openbaar vervoer alle bestemmingen bereiken die ik wil

- Ja     Nee

### 2. Om mij te verplaatsen binnen mijn gemeente maak ik gebruik van een auto (als bestuurder en/of als passagier)

- Ja → *ga verder met deze vraag*  
 Nee → *ga verder met vraag 3*

Hoe is het gesteld met de bereikbaarheid van een aantal bestemmingen?

Bestemming	Is goed bereikbaar met de auto		Je kunt meestal dichtbij parkeren	
Winkels	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Huisarts	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Ziekenhuis	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Gemeentehuis	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Religieuze gebouwen (kerk, moskee)	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
...	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
<i>(zelf in te vullen)</i>				
...	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
<i>(zelf in te vullen)</i>				



Ik kan met de auto alle bestemmingen bereiken die ik wil

Ja       Nee

3. Om mij te verplaatsen ben ik aangewezen op speciaal vervoer (taxibus, taxi)

Ja      → *ga verder met deze vraag*

Nee     → *ga verder met vraag 4*

De taxibus of taxi brengt en haalt mij altijd op tijd op

Ja       Nee

Ik kan met de taxibus of taxi alle bestemmingen bereiken die ik wil

Ja       Nee

4. Om mij te verplaatsen maak ik gebruik van rollator, scootmobiel en/of rolstoel

Ja      → *ga verder met deze vraag*

Nee     → *ga verder met vraag 5*

Ik kan met mijn rollator, scootmobiel en/of rolstoel alle bestemmingen bereiken die ik wil

Ja       Nee

Ik kan ook komen op plaatsen die zijn afgesloten voor het normale verkeer

Ja       Nee

5. Ik verplaats mij binnen de gemeente met de fiets of als voetganger

Ja      → *ga verder met deze vraag*

Nee     → *ga verder met vraag 6*

Er zijn in mijn gemeente voor voetgangers met een handicap voldoende voorzieningen in het verkeer  
aangebracht (zoals rateltickers, stoepverlagingen, stoepverbredingen en duidelijke symbolen en  
kleuren)

Ja       Nee

Ik heb altijd voldoende tijd om als voetganger of fietser bij groen licht de weg over te steken

Ja       Nee

Ik kan als voetganger of fietser alle bestemmingen bereiken die ik wil

Ja       Nee

6. Er volgt nu een aantal uitspraken over uw gemeente

Door mijn gemeente wordt in het opzetten van openbaar vervoer standaard rekening gehouden met mensen met een handicap

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

Ik heb de ervaring dat gemeenteambtenaren met mij naar een oplossing zoeken bij mijn vervoersproblemen

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

De gemeente geeft goede en toegankelijke voorlichting aan mensen met een handicap over de mogelijkheden voor openbaar vervoer, speciaal vervoer of aangepast privé-vervoer voor deze mensen in de gemeente

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

De gemeente werkt aan begrip bij andere mensen voor de verkeersdeelname van mensen met een handicap

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

Mijn gemeente overlegt in het maken en uitvoeren van plannen voor verkeer met gehandicaptenorganisaties

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

Bij drukke gebeurtenissen (feesten, kermis, koninginnedag) wordt er ook met mensen met een handicap rekening gehouden in het verkeer

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

Als ik ondersteuning nodig heb bij het nadenken over aangepast vervoer of bij het verkrijgen daarvan, dan weet ik een cliëntenondersteuner te vinden

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

Ik weet waar ik een klacht of tip over het vervoer kan indienen

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

Ik heb wel eens een klacht ingediend over de toegankelijkheid van een voorziening (toegankelijkheid, wijze van behandeling, e.d.)

Ja    → *ga verder met deze vraag*

Nee    → *ga verder met vraag 7*

Deze klacht betrof:

---

Ik diende de klacht in bij:

---

Over de afhandeling van de klacht was ik tevreden     Ja     Nee

7. Over vervoer en verkeer voor mensen met een handicap in mijn gemeente wil ik nog de volgende opmerkingen en wensen naar voren brengen

---

---

---

---

---

## (5) Aanpassingen en voorzieningen

---

i. Ik heb de afgelopen vijf jaar aanpassing(en) in mijn woning nodig gehad

Ja → *ga verder met deze vraag*

Nee → *ga verder met vraag 2*

Wat voor aanpassing was dat?

Verbouwing (woonkamer, badkamer, e.d.)  Ja  Nee

Verwijdering drempels  Ja  Nee

Aanpassing toilet  Ja  Nee

Aanpassing keuken  Ja  Nee

Aanbrengen traplift  Ja  Nee

Een andere aanpassing,  Ja  Nee

namelijk \_\_\_\_\_

Deze aanpassingen zijn gerealiseerd door de gemeente  Ja  Nee

Deze aanpassingen zijn gerealiseerd door gemeente en  
woningcorporatie samen  Ja  Nee

Ik heb zelf een stem gehad in de oplossing die moest worden gekozen  Ja  Nee

Ik werd vooraf goed geïnformeerd over de mogelijkheden van  
aanpassing  Ja  Nee

Ik werd vooraf goed geïnformeerd over de aanvraagprocedure  Ja  Nee

Ik werd vooraf goed geïnformeerd over het tijdpad  Ja  Nee

Ik vond dat de aanpassing snel voor elkaar was  Ja  Nee

Ik kon tijdens de aanpassing goed en zelfstandig leven (in mijn eigen  
huis of elders)  Ja  Nee

Ik werd door de mensen die de aanpassing uitvoerden correct behandeld  Ja  Nee

Door deze aanpassing kan ik nu langer zelfstandig blijven wonen  Ja  Nee

2. Ik maak gebruik van andere aanpassingen of voorzieningen

- Ja → *ga verder met deze vraag*
- Nee → *ga verder met vraag 4*

Aanpassing/ voorziening	Ervaring mee?  <i>Indien ja → Indien nee, naar de volgende voor- ziening</i>	Wie levert deze voorzie- ning? (gemeente, thuiszorg, instelling, et cetera)	Ik krijg de kosten voldoende vergoed	Het was duidelijk hoe ik deze voorzie- ning moest aanvragen	Ik word door de mensen correct behandeld	Mijn cijfer voor deze voorzie- ning (tussen 0 en 10)
Huishoudelijke hulp	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	...	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	...
Tafeltje-dek-je	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	...	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	...
Wijkverpleging	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	...	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	...
Taxi(bus)	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	...	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	...
Aangepaste auto	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	...	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	...
... (zelf invullen)	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	...	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	...
... (zelf invullen)	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	...	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	...

Kunt u bij de aanpassingen/voorzieningen die u een onvoldoende geeft (cijfer 5 of lager) uw cijfer toelichten?

Aanpassing/voorziening

Toelichting

---



---



---



---



---



---

Ik heb wel eens een klacht ingediend over een aanpassing of voorziening

- Ja → *ga verder met deze vraag*
- Nee → *ga verder met vraag 3*

Deze klacht betrof:

---

Ik diende de klacht in bij:

---

Over de afhandeling van de klacht was ik tevreden  Ja  Nee

3. Hebt u in de vorige vraag een aanpassing/voorziening genoemd die wordt geleverd door de gemeente?

- Ja → *ga verder met deze vraag*  
 Nee → *ga verder met vraag 4*

Een reparatie van mijn aanpassing/voorziening (rolstoel, scootmobiel, e.d.) is bij de gemeente goed geregeld

- |             |                             |                              |   |
|-------------|-----------------------------|------------------------------|---|
| Rolstoel    | <input type="checkbox"/> Ja | <input type="checkbox"/> Nee | <input type="checkbox"/> Weet ik niet/geen ervaring mee |
| Scootmobiel | <input type="checkbox"/> Ja | <input type="checkbox"/> Nee | <input type="checkbox"/> Weet ik niet/geen ervaring mee |
| _____       | <input type="checkbox"/> Ja | <input type="checkbox"/> Nee | <input type="checkbox"/> Weet ik niet/geen ervaring mee |

Ik krijg een vervangende aanpassing/voorziening (rolstoel, scootmobiel...) wanneer mijn huidige een reparatie nodig heeft

- Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

De mensen bij de gemeente overleggen met mij over de aanpassing/voorziening die ik nodig heb

- Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

Ik heb inspraak bij de keuze voor een aanpassing/voorziening

- Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

Mijn aanpassing/voorziening wordt aangepast als de handicap verandert

- Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

Eventuele toelichting:

---



---

De indicatiestelling van de gemeente is rechtvaardig en eerlijk

- Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

De gemeente heeft goed gemotiveerd waarom zij een bepaalde aanvraag voor een aanpassing/voorziening wel of niet heeft toegewezen.

- Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

4. Er volgen nu enkele algemene uitspraken over de gemeente.

Vragen over aanpassingen en voorzieningen in mijn gemeente kan ik bij één loket stellen

- Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

De gemeente geeft goede en toegankelijke voorlichting over mogelijke aanpassingen en voorzieningen

- Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

Bij de gemeente kun je goed te weten komen bij wie je voor aanpassingen en voorzieningen moet zijn (gemeente zelf, andere instelling, e.d.)

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

Ik weet wat ik bij de gemeente voor aanpassingen en voorzieningen kan aanvragen

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

Ik weet hoe ik bij de gemeente een aanpassing of voorziening kan aanvragen

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

Als ik ondersteuning nodig heb bij het nadenken over aanpassingen en voorzieningen of bij het verkrijgen daarvan, dan weet ik een cliëntenondersteuner te vinden

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

Mijn gemeente overlegt in het maken en uitvoeren van plannen voor aanpassingen en voorzieningen met gehandicaptenorganisaties

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

5. Over de verstrekking van aanpassingen en voorzieningen voor mensen met een handicap in mijn gemeente wil ik nog de volgende opmerkingen en wensen naar voren brengen

---

---

---

---

---

## (6) Gezondheidszorg

---

1. Ik heb het afgelopen jaar gebruik gemaakt van de *ambulance*

- Ja → *ga verder met deze vraag*  
 Nee → *ga verder met vraag 2*

De ambulance was er snel	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
De mensen van de ambulance gingen deskundig met mij om	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Zij behandelden mij vriendelijk en correct	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee

2. Ik heb het afgelopen jaar gebruik gemaakt van *zittend ziekenvervoer*

- Ja → *ga verder met deze vraag*  
 Nee → *ga verder met vraag 3*

Het vervoer was op tijd, zoals afgesproken	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
De mensen van het ziekenvervoer gingen deskundig met mij om	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Zij behandelden mij vriendelijk en correct	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee

3. Ik ben het afgelopen jaar één of meerdere keren naar de *huisarts* geweest

- Ja → *ga verder met deze vraag*  
 Nee → *ga verder met vraag 4*

Ik kon de afspraak/afspraken maken op de tijd die ik graag wilde	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Bij het maken van de afspraak werd ik vriendelijk te woord gestaan	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Mijn huisarts nam de tijd voor me	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Mijn huisarts was deskundig waar het gaat om mijn handicap	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Mijn huisarts behandelde me correct en vriendelijk	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Mijn huisarts had er oog voor dat ik zo zelfstandig mogelijk wil zijn	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee

4. Ik ben het afgelopen jaar één of meerdere keren naar een *specialist in het ziekenhuis* geweest

- Ja → *ga verder met deze vraag*  
 Nee → *ga verder met vraag 5*

Ik kon de afspraak/afspraken maken op de tijd die ik graag wilde	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
Bij het maken van de afspraak werd ik vriendelijk te woord gestaan	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee
De specialist nam de tijd voor me	<input type="checkbox"/> Ja	<input type="checkbox"/> Nee



- De specialist was deskundig waar het gaat om mijn handicap  Ja  Nee  
 De specialist behandelde me correct en vriendelijk  Ja  Nee  
 De specialist had er oog voor dat ik zo zelfstandig mogelijk wil zijn  Ja  Nee

5. Ik ben het afgelopen jaar één of meerdere keren voor *onderzoek, behandeling of opname in het ziekenhuis* geweest

- Ja → *ga verder met deze vraag*  
 Nee → *ga verder met vraag 6*

- Ik kon de afspraak/afspraken maken op de tijd die ik graag wilde  Ja  Nee  
 Bij het maken van de afspraak werd ik vriendelijk te woord gestaan  Ja  Nee  
 Men is in het ziekenhuis op mijn handicap ingesteld (heeft bijvoorbeeld een tilinstallatie beschikbaar als dat nodig is)  Ja  Nee  
 De arts/specialist behandelde me correct en vriendelijk  Ja  Nee  
 Het verpleegkundige personeel behandelde me correct en vriendelijk  Ja  Nee

6. Er volgen nu enkele uitspraken over de gemeente

Mijn gemeente geeft goede en toegankelijke voorlichting aan mensen met een handicap over de voorzieningen van gezondheidszorg die er in de gemeente zijn

- Ja  Nee  Weet ik niet/geen ervaring mee

Als ik ondersteuning nodig heb bij het bepalen van de gezondheidszorg die ik nodig heb, dan weet ik een cliëntenondersteuner te vinden

- Ja  Nee  Weet ik niet/geen ervaring mee

Mijn gemeente overlegt in zaken over de gezondheidszorg voor mensen met een handicap met gehandicaptenorganisaties

- Ja  Nee  Weet ik niet/geen ervaring mee

Ik weet waar ik een klacht over een voorziening van gezondheidszorg in mijn gemeente kan indienen

- Ja  Nee  Weet ik niet/geen ervaring mee

Ik heb wel eens een klacht ingediend over een voorziening van gezondheidszorg in mijn gemeente

- Ja → *ga verder met deze vraag*  
 Nee → *ga verder met vraag 7*

Deze klacht betrof:

---

Ik diende de klacht in bij:

---

- Over de afhandeling van de klacht was ik tevreden  Ja  Nee

7. Over de gezondheidszorg voor mensen met een handicap in mijn gemeente wil ik nog de volgende opmerkingen en wensen naar voren brengen

---

---

---

---

---

## (7) Vrijtijdsbesteding, cultuur en religie

---

1. Ik ben in mijn woonplaats lid van een gewone vereniging voor vrijetijdsbesteding (op het gebied van sport, recreatie, e.d.).

Ja → *ga verder met deze vraag*

Nee → *ga verder met vraag 2*

Wat voor vereniging is dat?

---

Ik ga er met plezier naar toe

Ja

Nee

Ik word er gelijk behandeld als alle anderen

Ja

Nee

Zo nodig is er speciale ondersteuning voor mij

Ja

Nee

Niet van toepassing

2. Als persoon met een handicap kun je in mijn woonplaats zonder problemen lid worden van de volgende verenigingen of meedoen aan de volgende activiteiten:

Sportverenigingen

Ja

Nee

Weet ik niet/geen ervaring mee

Toneelvereniging

Ja

Nee

Weet ik niet/geen ervaring mee

Vereniging voor zang of dans

Ja

Nee

Weet ik niet/geen ervaring mee

De muziekschool

Ja

Nee

Weet ik niet/geen ervaring mee

Patiënten-/belangenvereniging

Ja

Nee

Weet ik niet/geen ervaring mee

Activiteiten voor persoonlijke

groei (meditatie, yoga, e.d.)

Ja

Nee

Weet ik niet/geen ervaring mee

Computercursussen

Ja

Nee

Weet ik niet/geen ervaring mee

Bijeenkomst van een vakbond

Ja

Nee

Weet ik niet/geen ervaring mee

Bijeenkomst politieke partij

Ja

Nee

Weet ik niet/geen ervaring mee

Religieuze bijeenkomsten

Ja

Nee

Weet ik niet/geen ervaring mee

Er is een vereniging waar ik graag lid van zou worden of een activiteit waar ik graag aan mee zou doen, maar als persoon met een handicap ervaar ik belemmeringen om dat echt te doen

Ja

Nee

Indien ja:

Welke vereniging of activiteit is dat?

---

4. Er volgen nu enkele uitspraken over de gemeente.

In mijn gemeente zijn er voor mensen met een handicap voldoende mogelijkheden voor vrijetijdsbesteding

Ja       Nee       Weet ik niet/geen ervaring mee

Mijn gemeente geeft goede en toegankelijke voorlichting aan mensen met een handicap over de mogelijkheden voor vrijetijdsbesteding die er in de gemeente zijn

Ja       Nee       Weet ik niet/geen ervaring mee

Mijn gemeente ondersteunt organisaties voor vrijetijdsbesteding zodat zij mensen met een handicap volwaardig kunnen laten deelnemen (geeft hen bijvoorbeeld informatie over de speciale behoeften/ problemen van mensen met een handicap, ondersteunt hen zo nodig financieel)

Ja       Nee       Weet ik niet/geen ervaring mee

De gemeente zet desgevraagd zelf aanvullende vrijetijdsvoorzieningen op voor mensen met een handicap

Ja       Nee       Weet ik niet/geen ervaring mee

Als ik ondersteuning nodig heb bij het nadenken over een vorm van vrijetijdsbesteding of bij het verkrijgen daarvan, dan weet ik een cliëntondersteuner te vinden

Ja       Nee       Weet ik niet/geen ervaring mee

Mijn gemeente overlegt in zaken over vrijetijdsvoorzieningen voor mensen met een handicap met gehandicaptenorganisaties

Ja       Nee       Weet ik niet/geen ervaring mee

Ik weet waar ik een klacht over een vrijetijdsvoorziening in mijn gemeente kan indienen

Ja       Nee       Weet ik niet/geen ervaring mee

Ik heb wel eens een klacht ingediend over een vrijetijdsvoorziening in mijn gemeente

Ja → *ga verder met deze vraag*

Nee → *ga verder met vraag 5*

Deze klacht betrof:

---

Ik diende de klacht in bij:

---

Over de afhandeling van de klacht was ik tevreden       Ja       Nee

5. Over de vrijetijdsvoorzieningen voor mensen met een handicap in mijn gemeente wil ik nog de volgende opmerkingen en wensen naar voren brengen

---

---

---

---

---

## (8) Onderwijs en educatie

---

### 1. Ik volg in mijn woonplaats onderwijs

- Ja → *ga verder met deze vraag*  
 Nee → *ga verder met vraag 4*

- |  |                             |                              |
|--|-----------------------------|------------------------------|
| Ik ga naar een gewone basisschool                      | <input type="checkbox"/> Ja | <input type="checkbox"/> Nee |
| Ik ga naar een gewone school voor voortgezet onderwijs | <input type="checkbox"/> Ja | <input type="checkbox"/> Nee |
| Ik volg een gewone (reguliere) beroepsopleiding        | <input type="checkbox"/> Ja | <input type="checkbox"/> Nee |
| Ik ga naar een school voor speciaal onderwijs          | <input type="checkbox"/> Ja | <input type="checkbox"/> Nee |
| Ik volg een andere vorm van onderwijs, namelijk _____  |                             |                              |
| Ik ga naar de school van mijn keuze                    | <input type="checkbox"/> Ja | <input type="checkbox"/> Nee |

### 2. Op de school waar ik onderwijs volg ...

Kan ik gebruik maken van extra voorzieningen (bijv. doventolk, aangepaste computer, extra begeleiding)

- Ja     Nee     Niet van toepassing

Krijg ik een in overleg met mij aangepast lespakket

- Ja     Nee     Niet van toepassing

Houden docenten rekening met mijn mogelijkheden en beperkingen

- Ja     Nee     Niet van toepassing

Weten docenten hoe ze om moeten gaan met een leerling met een handicap

- Ja     Nee     Niet van toepassing

Krijgen docenten ondersteuning in hoe om te gaan met leerlingen met een handicap

- Ja     Nee     Niet van toepassing

### 3. Mijn school is op een acceptabele reisafstand vanaf mijn huis

- Ja     Nee     Niet van toepassing

Zonodig kan ik gebruik maken van goed geregeld leerlingenvervoer

- Ja     Nee     Niet van toepassing

De schoolgebouwen zijn aangepast en voor mij goed toegankelijk

Ja     Nee     Niet van toepassing

Ik heb last van procedures en regelingen als er aanpassingen nodig zijn

Ja     Nee     Niet van toepassing

4. Ik zit thuis omdat er geen geschikte school voor mij is     Ja     Nee

5. Er volgen nu enkele uitspraken over de gemeente

Mijn gemeente geeft goede en toegankelijke voorlichting aan mensen met een handicap over de mogelijkheden voor onderwijs die er in de gemeente zijn

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

Als ik ondersteuning nodig heb bij het kiezen van een school of een cursus, dan weet ik een cliëntondersteuner te vinden

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

De gemeente overlegt met belangenorganisaties over het onderwijssysteem

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

Ik weet waar ik een klacht over het onderwijs in mijn gemeente kan indienen

Ja     Nee     Weet ik niet/geen ervaring mee

Ik heb wel eens een klacht ingediend over een onderwijsvoorziening in mijn gemeente

Ja    → *ga verder met deze vraag*

Nee    → *ga verder met vraag 6*

Deze klacht betrof:

---

Ik diende de klacht in bij:

---

Over de afhandeling van de klacht was ik tevreden     Ja     Nee

6. Over de onderwijsvoorzieningen voor mensen met een handicap in mijn gemeente wil ik nog de volgende opmerkingen en wensen naar voren brengen

---

---

---

---

---

---

---

---



## BIJLAGE 6

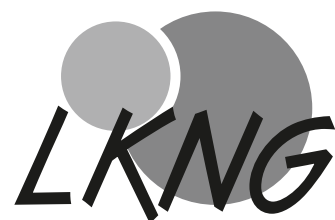
### Flyer over 'De Gemeentetoets'

---

#### De Gemeentetoets

*Vragenlijst ter beoordeling van de mogelijkheden voor deelname aan het lokale leven door mensen met een handicap*

*Informatie  
april 2006*





### **Doel van het instrument**

Binnen het LKNNG (Landelijk KennisNetwerk Gehandicaptenzorg) is een instrument ontwikkeld dat tot doel heeft het beoordelen van de eigen gemeente in de mogelijkheden en belemmeringen voor deelname aan het lokale leven door mensen met beperkingen. Met de resultaten kan aan de gemeente positieve of negatieve feedback worden gegeven.

Achterliggend doel is dat de groep mensen met beperkingen zich op lokaal niveau meer zichtbaar maakt en meer invloed kan uitoefenen op het gemeentelijke beleid.

### **Doelgroepen**

Het instrument bestaat uit vragen die door mensen met beperkingen kunnen worden beantwoord: mensen met lichamelijke beperkingen, mensen met verstandelijke beperkingen, chronisch zieken, mensen met zintuiglijke beperkingen, ouderen en mensen met psychische problemen.

Niet onbelangrijk is dat er ook andere mogelijkheden zijn voor het instrument. Zo kan het dienen als checklist voor beleidsvoerders ter voorbereiding of evaluatie van het eigen beleid.

### **Inhoud**

De vragen van het instrument bestrijken acht domeinen: wonen; werk en inkomen; toegankelijkheid; vervoer en verkeer; aanpassingen en voorzieningen; gezondheidszorg; vrijetijdsbesteding, cultuur en religie; onderwijs.

Het instrument is als volgt ontwikkeld. Vanuit een drietal gezaghebbende bronnen zijn onderwerpen en items op genoemde domeinen verzameld. Deze bronnen zijn:

Agenda 22, een reeks van aanwijzingen voor gemeenten, gebaseerd op de 22 Standaardregels voor gelijke kansen voor mensen met een handicap van de Verenigde Naties.

De ICF (International Classification of Functioning, Disability and Health).

De checklist die het programma Versterking CliëntenPositie (VCP) van FvO en CG-Raad uitbracht voor lokale belangenbehartigers, naar aanleiding van de gemeenteraads-verkiezingen 2006.

Tal van aanvullende bronnen waaronder bestaande instrumenten op het gebied van participatie van mensen met beperkingen - werden geraadpleegd om eventuele items bloot te leggen die niet door dit drietal bronnen werden geleverd. De items zijn vervolgens geoperationaliseerd in vragen op het concrete niveau van het dagelijks leven. Het instrument als geheel is inmiddels aan een pretest onderworpen.

Als voorbeeld is het resultaat op het domein 'vervoer en verkeer' als bijlage toegevoegd.

### **Productie en beheer**

Het instrument zal in de loop van 2006 beschikbaar komen als een vragenlijst die hetzij online kan worden ingevuld, hetzij schriftelijk nadat men het formulier heeft kunnen downloaden. Het landelijke beheer en het onderhoud van het instrument (verspreiding, marketing, verwerking en analyse van de data, terugkoppeling van resultaten naar het lokale niveau, bewaking van de kwaliteit van het instrument) is in handen gelegd van het programma VCP van FvO en CG-Raad.

**Nader contact**

Het instrument is ontwikkeld in een werkplaats van het LKNG, met ondersteuning van de Taskforce Handicap en Samenleving.

Het LKNG heeft een stuurgroep waarin de volgende organisaties vertegenwoordigd zijn: Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN), MEE Nederland, Federatie van Ouderverenigingen (FvO), CG-Raad, LFB 'Onderling Sterk' en NGBZ.

Het LKNG is ondergebracht bij NIZW Zorg te Utrecht.

Voor verdere informatie over het instrument kan de website van het LKNG worden geraadpleegd ([www.lkng.nl](http://www.lkng.nl)) of kan contact worden opgenomen met:

- Drs. M.D. (Mariëlle) Cuijpers, medewerker LKNG. Tel. (030) 230 63 39, e-mail [m.cuijpers@nizw.nl](mailto:m.cuijpers@nizw.nl).
- Dr. M.I.M. (Martin) Schuurman, projectleider werkplaats LKNG en werkzaam bij Kalliope Consult. Tel. (030) 604 20 96 / 06-128 719 27, e-mail [kalliopeconsult@hetnet.nl](mailto:kalliopeconsult@hetnet.nl).
- C. (Carla) van der Sloot, medewerker programma VCP. Tel. (030) 291 66 78, e-mail [cvandersloot@programmavcp.nl](mailto:cvandersloot@programmavcp.nl).

## Vragenlijst ter beoordeling van de mogelijkheden voor deelname aan het lokale leven door mensen met een handicap

### Domein Vervoer en Verkeer

---

1. Ik reis in mijn gemeente met *openbaar vervoer*

- Ja → *ga verder met deze vraag*  
 Nee → *ga verder met vraag 2*

Soort vervoer	Ervaring mee? Indien ja → Indien nee, naar volgend vervoer	Ik heb toegang zonder problemen	Reisinformatie bij haltes is goed leesbaar	Ik word correct behandeld door de bestuurder/ controleur	Elke halte wordt verstaan- baar omgeroepen	Elke halte wordt zicht- baar/leesbaar getoond
Bus	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee
Metro	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee
Tram	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee

Ik kan met het openbaar vervoer alle bestemmingen bereiken die ik wil

- Ja  Nee

2. Om mij te verplaatsen binnen mijn gemeente maak ik gebruik van een *auto* (als bestuurder en/of als passagier)

- Ja → *ga verder met deze vraag*  
 Nee → *ga verder met vraag 3*

Hoe is het gesteld met de bereikbaarheid van een aantal bestemmingen?

Bestemming	Is goed bereikbaar met de auto	Je kunt meestal dicht bij de ingang parkeren
Winkels	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee
Huisarts	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee
Ziekenhuis	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee
Gemeentehuis	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee
Religieuze gebouwen (kerk, moskee)	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee
...	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee
(zelf in te vullen)		
...	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee	<input type="checkbox"/> Ja <input type="checkbox"/> Nee
(zelf in te vullen)		

Ik kan met de auto alle bestemmingen bereiken die ik wil

Ja     Nee

3. Om mij te verplaatsen ben ik aangewezen op *speciaal vervoer* (taxibus, taxi)

Ja    → *ga verder met deze vraag*

Nee    → *ga verder met vraag 4*

De taxibus of taxi brengt en haalt mij altijd op tijd op

Ja     Nee

Ik kan met de taxibus of taxi alle bestemmingen bereiken die ik wil

Ja     Nee

4. Om mij te verplaatsen maak ik gebruik van *rollator, scootmobiel en/of rolstoel*

Ja    → *ga verder met deze vraag*

Nee    → *ga verder met vraag 5*

Ik kan met mijn rollator, scootmobiel en/of rolstoel alle bestemmingen bereiken die ik wil

Ja     Nee

Ik kan ook komen op plaatsen die zijn afgesloten voor het normale verkeer

Ja     Nee

5. Ik verplaats mij binnen de gemeente met de *fiets of als voetganger*

- Ja → *ga verder met deze vraag*  
 Nee → *ga verder met vraag 6*

Er zijn in mijn gemeente voor voetgangers met een handicap voldoende voorzieningen in het verkeer aangebracht (zoals rateltickers, stoepverlagingen, stoepverbredingen en duidelijke symbolen en kleuren)

- Ja  Nee

Ik heb altijd voldoende tijd om als voetganger of fietser bij groen licht de weg over te steken

- Ja  Nee

Ik kan als voetganger of fietser alle bestemmingen bereiken die ik wil

- Ja  Nee

6. Er volgt nu een aantal uitspraken over uw gemeente

Door mijn gemeente wordt in het opzetten van openbaar vervoer standaard rekening gehouden met mensen met een handicap

- Ja  Nee  Weet ik niet/geen ervaring mee

Ik heb de ervaring dat gemeenteambtenaren met mij naar een oplossing zoeken bij mijn vervoersproblemen

- Ja  Nee  Weet ik niet/geen ervaring mee

De gemeente geeft goede en toegankelijke voorlichting aan mensen met een handicap over de mogelijkheden voor openbaar vervoer, speciaal vervoer of aangepast privé-vervoer voor deze mensen in de gemeente

- Ja  Nee  Weet ik niet/geen ervaring mee

De gemeente werkt aan begrip bij andere mensen voor de verkeersdeelname van mensen met een handicap

- Ja  Nee  Weet ik niet/geen ervaring mee

Mijn gemeente overlegt in het maken en uitvoeren van plannen voor verkeer met gehandicaptenorganisaties

- Ja  Nee  Weet ik niet/geen ervaring mee

Bij drukke gebeurtenissen (feesten, kermis, koninginnedag) wordt er ook met mensen met een handicap rekening gehouden in het verkeer

- Ja  Nee  Weet ik niet/geen ervaring mee

Ik weet waar ik een klacht of tip over het vervoer kan indienen

- Ja  Nee  Weet ik niet/geen ervaring mee

Ik heb wel eens een klacht ingediend over de toegankelijkheid van een voorziening (toegankelijkheid, wijze van behandeling, e.d.)

Ja → *ga verder met deze vraag*

Nee → *ga verder met vraag 7*

Deze klacht betrof:

---

Ik diende de klacht in bij:

---

Over de afhandeling van de klacht was ik tevreden  Ja  Nee

7. Over vervoer en verkeer voor mensen met een handicap in mijn gemeente wil ik nog de volgende opmerkingen en wensen naar voren brengen

---

---

---

---

---

